

HUZUREVİ YAŞLILARI

Nihat ERDOĞAN*

İzmir Yeşilyurt Huzurevinde yapmış olduğumuz çalışmada, yaşamlarını orada sürdüren 103 yaşlı kişi ile görüşülmüştür. Görüş-tüğümüz kişilerin çeşitli niteliklerine göre değerlendirilmesinin, öncelikle yapılmasında yarar vardır.

1. HUZUREVİ YAŞLILARININ DEMOGRAFİK VE SOSYOLOJİK GENEL NİTELİKLERİ

A. HUZUREVİ YAŞLILARININ COĞRAFİK KÖKENİ

Coğrafik köken ile ilgili veriler (Tablo.1), yaşlıların büyük çoğunluğunun, ülkemizin görece gelişmiş bölgelerinden geldiğini göstermektedir. Nitekim, İzmir dahil Ege, Marmara ve İç Anadolu bölgelerinde doğan kişilerin, toplam denekler içindeki payı % 61.2 (63 kişi) dir. Kuşkusuz bu oran, diğer kategorisinde yer alan ve tümü ile, çeşitli Balkan ülkelerinde doğmuş bulunan deneklerin katılımı ile daha da artmaktadır (92 kişi = % 89.3).

Tablo.1 Huzurevi Sakinlerinin Doğum Yerlerine Göre Dağılımı
(Bölge Olarak)

	İzmir	Ege	Marma.	İç An	Akden.	Karad.	D.Anad	G.D.An	Diğer	Toplam
Sayı	10	25	14	14	1	3	6	1	29	103
%	9.70	24.27	13.59	13.59	.97	2.91	5.82	.97	28.5	100.00

Kır/kent ölçütüne göre yapılan sınıflamada, yaşlıların sadece % 12.62 (13 kişi) sinin 'köy kökenli' olduğu görülmektedir. Diğer yaşlıların % 44.66'sı (46 kişi) il, % 41.74'ü (43 kişi) ise ilçe doğumludur. Doğum yerinin kır/kent ayrımına ilişkin sorumuzu, bir yaşlı, yanıtız bırakmıştır.

* Dr., Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Öğretim Üyesi.

Huzurevinin görüştüğümüz sakinlerinde, sunduğumuz bu verilerin yansıttığı 'kent' ve 'görece gelişmiş bölge' izlerini, çocukluk dönemlerini geçirdikleri 'coğrafik bölge' ve 'yerleşme merkezi' ne ilişkin veriler de desteklemektedir (Tablo.2).

Tablo.2 Huzurevi Sakinlerinin Çocukluk Dönemlerini Geçirdikleri Bölgeler

	İzmir	Ege	Marma.	İç An.	Akden.	Karad.	D.Anad.	G.D.An.	Diğer	Toplam
Sayı	15	35	17	10	1	4	4	2	15	103
%	14.56	33.98	16.50	9.70	.97	3.88	3.88	1.94	14.56	100.00

Nitekim yaşlıların yine % 89.3'ü (92 kişi) çocukluk dönemlerini, 'görece gelişmiş bölge' lerde ve % 86.40 (89 kişi) ise, 'il' ya da 'ilçe' merkezlerinde geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Tümü ile bu veriler, 'kent' ve 'görece gelişmiş bölge' kökenliğinin, kişilerin yaşamlarının belirli bir evresinde (yaşlılıkta) ve koşullar gerektirdiği durumda, nisbeten yeni bir kurum olan huzurevi yaşamını kabullenmelerinde, hazırlayıcı bir etmen olabileceği izlenimini vermektedir.

B. HUZUREVİ YAŞLILARININ BABA MESLEKLERİ

Huzurevi yaşlılarının baba mesleklerine ilişkin veriler, deneklerin azımsanmayacak bir bölümünün 'kır kültürü' ne, coğrafik köken ile ilgili verilerin yansıttığı denli uzak olmadıklarını göstermektedir (Tablo.3). Nitekim, doğrudan kırsal alan ekonomik etkinliği olan tarım ile uğraşan 'baba' ların oranı, % 23.30 (24 kişi) dir. Buna ek olarak, deneklerin % 2.91'nin (3 kişi) babası da 'köyde zanaatkar' olarak yaşamlarını kazanmışlardır. Bu açıdan, deneklerin % 26.21'i için 'kırsal yaşam' ve onun 'değer sistemi', değişen ölçülerde yaşanmışlığı olan bir gerçekliktir.

Tablo 3 Huzurevi Sakinlerinin Baba Meslekleri

	Hatırlamıyo	Çiftçi Çoban	Köyde Zanaat	İşçi	Memur	Amir Konumu	Serbest Meslek	Esnaf & Zanaat.	Diğer	Toplam
Sayı	17	24	3	3	15	11	4	21	5	103
%	16.50	23.30	2.91	2.91	14.56	10.67	3.88	20.38	4.85	100.00

Ancak, baba mesleğine ilişkin verilerin bütünlüğü, araştırma kapsamında görüşülen yaşlıların çoğunluğunun (% 57.28 = 59 kişi), 'kentsel geçmiş' e sahip olduklarını doğrulayacak niteliktedir.

Babalarının çalışma yaşamlarında, 'işsiz kaldığı dönem' ve 'iş değiştirmesi' ile ilgili sorumuza verilen yanıtlar, deneklerin çoğunluğunun, 'baba evi'nde yaşanmış 'dingin ve görece rahat' bir yaşamın anıları ile dolu olduklarını göstermektedir. Nitekim, huzurevi yaşlılarının % 59.22 (61 kişi) si, babalarının hiç 'işsiz' kalmadığını, % 63.10 (65 kişi) u ise, hiç iş değiştirmedini belirtmiştir. Babaevinde dingin ve ekonomik açıdan görece rahat bir yaşama ilişkin bu izlenim, babalarının 'ekonomik durumu' ile ilgili sorumuza verilen yanıtlarla daha da pekişmektedir. Gerçekten de, Tablo. 4'de izlenebileceği gibi, bu sorumuzu yanıtsız bırakan bir kişi ile 'yoksul' olduklarını belirten on iki kişi dışında kalan deneklerin tümü (% 87.37 = 90 kişi), babaevinde acı ile anımsadıkları bir yoksulluk görmediklerini, bunların önemli bir bölümü ise, değişen ölçülerde rahat bir şekilde yaşadıklarını vurgulamışlardır.

Tablo.4 Huzurevi Sakinlerinin 'Babaevinde' Ekonomik Durumları

	Yanıtsız	Yoksulduk	Ancak Geçiniyorduk	Geçime Yetiyorduk	Rahat Geçiniyorduk	İyi	Çok iyi Zengindik	Toplam
Sayı	1	12	18	20	12	24	16	103
%	.97	11.65	17.47	19.41	11.65	23.30	15.53	100.00

Ne var ki, özellikle içinde yaşadıkları şimdiki koşulların olumsuzluğu çerçevesinde, deneklerin duyumsayabilecekleri 'nostalji'nin, 'babaevi' yaşamını olumlu olarak nitelemelerinde etkisi olabileceğini, gözardı etmek mümkün değildir.

C. HUZUREVİ YAŞLILARININ KÖKEN AİLE YAPISI

Huzurevi yaşlılarının büyük çoğunluğunun, üye sayısı en az beş olan bir aile ortamında çocukluklarını geçirdiklerini, araştırma verileri göstermektedir. Gerçekten de, 'ailedeki üye sayısı' itibariyle yapılan sınıflamada, en büyük grubun % 45.63 = 47 kişi), 5-7 kişilik aile içinde yetiştiği anlaşılmaktadır. Esasında, 5+ üyeli aile çatısı altında büyümüş deneklerin toplam içindeki payı % 85.43'u (88 kişi) bulmaktadır (Tablo.5).

Tablo.5 Huzurevi Sakinlerinin Köken Hanehalkı Sayısı

	Yanıtsız	Yalnız Yaşamış	(2-4) Kişilik Aile	(5-7) Kişilik Aile	(8-10) Kişilik Aile	(11+) Kişilik Aile	Toplam
Sayı	1	2	12	47	31	10	103
%	.97	1.94	11.65	45.63	30.09	9.70	100.00

Diğer bir deyişle, huzurevi yaşlılarının % 85.43'nün içinde yetiştikleri ailelerin ortalama üye sayısı 7.9 olmaktadır. Tümü ile bu veriler, görüşülen huzurevi yaşlılarının önemli bir bölümünün, görece kalabalık ve yoğun birincil ilişkilerin olduğu sıcak aile ortamına ilişkin deneyimleri olduğunu göstermektedir.

Söz konusu verilerden yaptığımız bu çıkarımı, çocukluk döneminde aile içinde anne-babanın varlığı ile ilgili sorumuza verilen yanıtlar da desteklemektedir. Nitekim, köken aile içinde üvey anne ya da baba ile yaşayan veya tamamen yalnız olan deneklerin oranı sadece % 14.56 (15 kişi)dir. Yaşlıların % 83.49'u (86 kişi), çocukluklarında anne-baba ya da sadece anne veya babanın bulunduğu bir aile birlikteliğini yaşamışlar ve % 79.61'i (82 kişi) ise bu birlikteliği, kardeşleri ile paylaşmışlardır.

Ayrıca, yaşlıların büyük çoğunluğunun, çocukluk dönemlerinde sahip olduğu bu görece kalabalık aile ortamı, % 22.33'ü (23 kişi) için, dede ve/veya nineleri de kapsadığından, 'geniş aile' niteliğindedir.

D. HUZUREVİ YAŞLILARINDA CİNSİYET VE YAŞ

Görüşme yapılan huzurevi yaşlılarının yaş gruplarına göre sınıflanmasında, en kalabalık grubu, (65-69) yaş grubu oluşturmaktadır. Bu grupta yer alan deneklerin toplam içindeki oranı % 32.0 (33 kişi) dir. Bu grubu, sırasıyla (80+) (% 27.18 = 28 kişi), (70-74) (% 23.30 = 24 kişi) ve (75-79) (% 15.53 = 16 kişi) yaş grupları izlemektedir. 'Yaş'a ilişkin sorumuza yanıt veren 101 yaşlının yaş ortalaması 73.9 'dur.

Tablo.6 Huzurevi Sakinlerinin 'Yaş' ve 'Cinsiyet'lerine Göre Dağılımı *

Cinsiyet	Yaş Grupları						
	Yanıtsız	(65-69)	(70-74)	(75-79)	(80+)	Toplam	
Kadın	S	--	8	8	10	13	38
	%	--	7.76	7.76	9.70	12.62	36.89
	>	--	21.05	21.05	26.31	34.21	100.00
		--	24.25	33.33	62.50	46.42	--
Erkek	S	2	25	16	6	15	65
	%	1.94	24.27	15.53	5.82	14.56	63.11
	>	3.07	38.46	24.61	9.23	23.07	100.00
		100.00	75.75	66.66	37.50	53.57	--
Toplam	S	2	33	24	16	28	103
	%	1.94	32.03	23.30	15.53	27.18	100.00

Araştırma kapsamına giren yaşlıların % 63.11'i (65 kişi) 'erkek' ve % 36.89'u (38 kişi) 'kadın'dır. Yaşlıların 'cinsiyetlerine göre 'yaş' gruplarına dağılımını yansıtan Tablo.6'da da izleneceği gibi, erkekler (65-69) ve (70-74) yaş gruplarında, toplam içindeki paylarına oranla daha yoğun bir biçimde yer alırken, (75-79) ve (80+) yaş gruplarında, kadınların yoğunlaştığı görülmektedir(1).

E. HUZUREVİ YAŞLILARININ EĞİTİM DURUMU

Huzurevinde görüşülen yaşlıların % 42.71'i (44 kişi), yaşamlarında hiçbir okula gitmemiş olup, bunların 29'u (toplamın % 28.15'i) 'okuma-yazma' bilmemektedir. Okul öğrenimi görmüş olan yaşlıların içinde en büyük grubu (26 kişi = % 25.24) 'ilkokul mezunları' oluşturmaktadır. Bu grubu sırası ile, 'ortaokul' (% 9.71 = 10 kişi), 'yüksek okul' (% 9.71 = 10 kişi), 'meslek lisesi' (% 3.88 = 4 kişi), 'lise' (%2.91 = 3 kişi) ve 'meslek ortaokulu' (% 1.94 = 2 kişi) mezunları izlemektedir.

* Çapraz tablolarda kullanılan 'S'= sayısal değeri, '%'= genel oranı, '>= yatay toplama oranı ve '|'= dikey toplama oranı ifade etmektedir.

Tablo.7 Huzurevi Sakinlerinin 'Cinsiyet' ve 'Eğitim Durumları'na Göre Dağılımı

Cinsiyet	Okumaz Yazmaz	Okur Yazar	İlk Okul	Orta Okul	Meslek Orta	Meslek Lise	Lise	Yüksek Okul	Diğer	Toplam
Kadın	S	15	4	11	3	--	--	1	3	38
	%	14.56	3.88	10.68	2.91			.97	2.91	36.89
	>	39.47	10.52	28.95	7.89			2.63	7.89	100.00
		51.72	26.67	42.31	30.00			33.33	75.00	--
Erkek	S	14	11	15	7	2	4	2	1	65
	%	13.59	10.68	14.56	6.80	1.94	3.88	1.94	.97	63.11
	>	21.54	16.92	23.08	10.77	3.07	6.15	3.07	1.54	100.00
		48.27	73.33	57.69	70.00	100.00	100.00	66.67	25.00	--
Toplam	S	29	15	26	10	2	4	3	4	103
	%	28.15	14.56	25.24	9.71	1.94	3.88	2.91	3.88	100.00

'Eğitim durumu' ile 'cinsiyet' arasında kurulan bağıntıda, kadınların öğrenim düzeylerinin daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim, 'okumaz-yazmaz' grubunda kadınların oranı, toplam denekler içindeki payları (% 36.89 = 38 kişi) ile uygun düşmeyecek şekilde, % 51.72'ye (15 kişi) çıkmaktadır. Buna karşılık, 'ilkokul' ve 'Diğer' (kurs niteliğindeki etkinlikleri içermektedir) grupları hariç, tüm öğrenim düzeylerinde 'kadın'ların oranı düşmektedir (Tablo. 7).

F. HUZUREVİ YAŞLILARININ MESLEK-İŞ DURUMU

Mesleklerine göre dağılımda, huzurevi yaşlılarının % 69.90'nın (72 kişi), 'işçi', 'esnaf-zanatkar' ve çoğunluğu ile evhanımlarının yer aldığı, 'Diğer' gruplarında bulunduğu görülmektedir (Tablo.8). Bu deneklerin kendi izçinde ise, en kalabalık grubu 'esnaf-zanatkar'lar (% 28.15 = 29 kişi) oluşturmakta, onu sırasıyla, 'işçi'ler (% 21.35 = 22 kişi) ve 'diğer'leri (% 20.38 = 21 kişi) izlemektedir.

Tablo.8 Huzurevi Sakinlerinin Meslek ve İş Durumlarına Göre Dağılımı

	Yanıtsız	Çiftçi Çoban	İşçi	Memur	Amir-Sb Öğretmen	Serbest Meslek	Esnaf Zanaatk	Tüccar Sanayi	Diğer (Evhan)	Toplam
Sayı	1	4	22	11	11	3	29	1	21	103
%	97	3.88	21.35	10.67	10.67	2.91	28.15	97	20.38	100.00

Öteki 'meslek' ya da 'iş' kategorilerinden 'memur' (% 10.67 = 11 kişi), 'amir-subay-öğretmen' (% 10.67 = 11 kişi) ve 'serbest meslek' (% 2.91 = 3 kişi) gruplarında yer alan yaşlı sayısı, daha önce gördüğümüz, 'ortaokul' ve daha üst düzeyde öğrenim görmüş yaşlılara ilişkin verilerle, yaklaşık denk düşmektedir.

Yine aynı olgu ile ilgili verilerden, 'diğer' kategorisi dışında kalan toplam yaşlıların çoğunluğunun (% 42.72 = 44 kişi), 'ücretli-maaşlı' bir işe sahip olduklarını çıkarmak mümkündür. Bu durum, yaşlıların işleri nedeniyle, bir zamanlar 'coğrafik hareketlilik' içinde olmalarında önemli bir etken olabilir. Nitekim ilgili sorumuza, görüşülen yaşlıların % 59.22'si (61 kişi), kendi ya da eşlerinin işi nedeniyle, en az bir kez kent değiştirdiklerini belirten yanıtlar vermişlerdir. Söz konusu sorumuzu, 7 kişi (% 6.79) yanıtı bırakmış, 35 kişi (% 33.98) ise, kent değiştirmedikleri şekilde yanıtlamışlardır.

G. HUZUREVİ YAŞLILARININ MEDENİ DURUMLARI

Huzurevi yaşlılarının 'medeni durum'ları ile ilgili veriler, deneklerin % 87.38'nin (90 kişi) yaşamlarında en az bir kez evlilik tecrübesi geçirdiklerini göstermektedir. Bu deneklerin % 21.35'i (22 kişi) iki, % 3.88'i (4 kişi) ise, en az üç kez evlilik tecrübesini yaşamışlardır (Tablo.9).

Tablo.9 Huzurevi Sakinlerinin Cinsiyet-Evlilik Tecrübelerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Evlennememiş	Evlenmiş			Toplam	
		Bir Kez	İki Kez	Üç+ Kez		
Kadın	S	3	25	9	1	38
	%	2.91	24.27	8.74	.97	36.89
	>	7.89	65.79	23.68	2.63	100.00
		23.08	39.06	40.91	25.00	--
Erkek	S	10	39	13	3	65
	%	9.71	37.86	12.62	2.91	63.11
	>	15.38	60.00	20.00	4.61	100.00
		76.92	60.93	59.09	75.00	--
Toplam	S	13	64	22	4	103
	%	12.62	62.13	21.36	3.88	100.00

Tablo.9'da izlenebileceği gibi, 'erkeklerin oranı, 'evlenmişler' grubunda, kadınlara göre daha fazladır. Buna karşılık, 'bir' ve 'iki' kez evlenmelerde, kadınların, 'üç +' kez evlenmelerde ise erkeklerin oranları artmaktadır.

Evlilik tecrübesi geçirmiş yaşlıların çoğunluğu (% 59.22 = 61 kişi) evliliklerini, geleneksel 'eş bulma' yolu ile (genellikle görücü usulü) gerçekleştirmiş olup, eşlerini 'doğum yerleri' itibariyle kendi kökenlerinden seçen yaşlı sayısı otuz dokuzdur (evli yaşlıların % 43.33'ü). Eşlerin farklı coğrafik kökenlerden geldiği durumlarda ise, 'İzmir ve Batı Anadolu' (26 kişi) ve 'Marmara' (10 kişi) eşlerin köken itibariyle yoğunlaştığı bölgeler olmaktadır(2).

'Evlilik tecrübesi'ni yaşamış olan yaşlıların, 'evlenme yaşı' na (birden çok evlenenlerin ilk evliliklerindeki yaşları) göre gruplandırılmasında (Tablo.10). evlenmiş tüm deneklerin % 68.88'nin (62 kişi), 25 ve daha aşağı yaşlarda evlenmiş oldukları anlaşılmaktadır. Tablo.10'da da izlenebileceği gibi, 'evlenme yaşı', kadınlarda erkeklere oranla daha düşüktür. Nitekim, 18 ve daha aşağı yaşlarda evlenmiş yaşlıların % 78.57'sini (22 kişi), kadınlar oluşturmaktadır (Tablo.10).

Tablo.10 Huzurevi Sakinlerinin 'Cinsiyet' ve 'Evlenme Yaşı' na Göre Dağılımı

Cinsiyet	Yanıtsız	17 ve - Yaş	18 Yaş	19-20 Yaş	21-25 Yaş	26-30 Yaş	31-40 Yaş	41+ Yaş	Evlenmemiş	Toplam	
Kadın	S	3	16	6	5	2	1	2	-	3	38
	%	2.91	15.53	5.82	4.85	1.94	.97	1.94		2.91	36.89
	>	7.89	42.10	15.79	13.16	5.26	2.63	5.26		7.89	100.00
		42.86	84.21	66.67	33.33	10.53	10.00	18.18		23.07	--
Erkek	S	4	3	3	10	17	9	9	-	10	65
	%	3.88	2.91	2.91	9.71	16.50	8.74	8.74		9.71	63.11
	>	6.15	4.61	4.61	15.38	25.15	13.85	13.85		15.38	100.00
		57.14	15.79	33.33	66.67	89.47	90.00	81.82		76.92	--
Toplam	S	7	19	9	15	19	10	11	-	13	103
	%	6.88	18.45	8.74	14.56	18.45	9.71	10.68		12.62	100.00

'19' ve daha yüksek yaş gruplarında ve 'evlenmemiş'ler arasında, erkeklerin oranı, kadınlara göre artmaktadır.

Evlenmiş yaşlıların eşlerinin (birden çok evlilik yapmış olanların son eşlerinin) mesleklerine göre dağılımı da, daha önce gördüğümüz, yaşlıların kendi meslek dağılımına paraleldir (Tablo. 11).

Tablo.11 Huzurevi Sakinlerinin Eş Meslek-İşlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Yanıt-sız ve Evlen-memiş	Çiftçi Ço-ban	İşçi	Me-mur	Amir Subay Öğret.	Serbe. Mes-lek	Esnaf Zanat.	Tü-car Sanay.	Ev Hanı-mı	Toplam	
Kadın	S	3	1	3	7	2	3	17	2	--	38
	%	2.91	.97	2.91	6.80	1.94	2.91	16.50	1.94		36.89
	>	7.89	2.63	7.89	18.42	5.26	7.89	44.74	5.26		100.00
Erkek	S	11	3	7	2	2	--	2	--	38	65
	%	10.68	2.91	6.80	1.94	1.94		1.94		36.89	63.11
	>	16.92	4.61	10.77	3.08	3.08		3.08		58.46	100.00
Toplam	S	14	4	10	9	4	3	19	2	38	103
	%	13.59	3.88	9.71	8.74	3.88	2.91	18.45	1.94	36.89	100.00

Bu dağılımda en büyük grubu (% 38.89 = 38 kişi), 'ev hanımları' oluşturmakta ve onu, sırasıyla 'esnaf-zanatkar' (% 18.45 = 19 kişi), 'işçi' (% 9.71 = 10 kişi), 'memur' (% 8.74 = 9 kişi), 'çiftçi-çoban' (% 3.88 = 4 kişi), 'amir-subay-öğretmen' (% 3.88 = 4 kişi) 'serbest meslek' (2.91 = 3 kişi) ve 'tüccar-sanayici' (% 1.94 = 2 kişi) grupları izlemektedir.

2. HUZUREVİ YAŞLILARININ EVLİLİK SONRASI AİLE YAPISI'

Evlilik yapmış huzurevi yaşlılarının % 70.00'i (63 kişi), evlilik ile birlikte, yaşamlarına, kendi evlerinde sürdürmeye başlamışlar, diğer yaşlılar ise, bir süre, ya kendi (3 kadın + 11 erkek = 14 kişi), ya da eşlerinin (10 kadın + 3 erkek = 13 kişi) aileleri ile birlikte oturmuşlardır.

Ancak evlenmiş yaşlıların, kendi evlerini açıp açmadıklarına ilişkin sorumuza verdikleri yanıtlar göstermektedir ki, bir süre aileleri ile birlikte yaşamış yaşlılar için, bu birliktelik büyük ölçüde zorunluluk sonucu olmuştur. Çünkü üçü hariç bu yaşlıların hepsi, ya ekonomik

durumlarını düzelttiklerinde, ya da aileleri ile geçimsizlikleri katlanılmaz boyuta vardığında, ayrılıp kendi evlerini açmışlardır.

Evlenmiş yaşlıların % 76.67'si (69 kişi) için, kendi evlerini açtıktan sonra, kendi veya eşlerinin anne ve/veya babaları ile birlikte oturmak, yaşamlarının hiçbir döneminde söz konusu olmamıştır. Diğer yaşlı grubu ise (% 20.00 = 18 kişi), ya kendi ya da eşlerinin anne ve/veya babalarına, bir süre evlerinde bakmışlardır.

Evlilik tecrübesini yaşamış olan huzurevi yaşlıları arasında, 'çocuk sahibi' olmuş olanların oranı % 65.55 (59 kişi) dir. Bu grupta yer alan yaşlıların % 28.89'nun (26 kişi) hiç çocuğu olmamış, % 5.55'nin (5 kişi) ise, çocukları yaşamamıştır. 'Çocuk sahibi' olan yaşlıların çocuk sayısı itibariyle dağılımında, kız ve/veya erkek (1-3) çocuğu olanlar çoğunluğu (% 70.31 = 45 kişi) oluşturmakta, bu grubu, (4-6) ve (7+) çocuğu olanlar, sırasıyla % 18.75 (12 kişi) ve % 3.12 (2 kişi) oranları ile izlemektedir.

Kendi kurdukları ailenin, üye sayısı açısından büyüklüğüne ilişkin sorulara verdikleri yanıtlara göre, yaşlıların büyük çoğunluğu (% 68.93 = 71 kişi), kalabalık olarak niteledikleri (kendi değerlendirmelerine göre) bir aile ortamında yaşamıştır. Bu sorumuzu 10 yaşlı (% 9.71) yanıtsız bırakmış, 9 yaşlı (% 8.74) ise, evlenmediğinden dolayı, anne ve/veya babaları ile, onların vefatına kadar beraber kaldıklarını bildirmişlerdir.

'Çocukluk ve gençlik dönemleri sonrasında, huzurevi yaşlılarının, içinde buldukları 'ailelerin üye sayısı' itibariyle dağılımı, 'hane büyüklüğü' sorununa açıklık getirici niteliktedir.

Tablo.12 Huzurevi Sakinlerinin Kendi 'Hanehalkı Sayısı'na Göre Dağılımı

	Yanıtsız	Yalnız	2-3 Kişi	4-5 Kişi	6-7 Kişi	8-10 Kişi	Toplam
Sayı	15	5	38	27	9	9	103
%	14.56	4.85	36.89	26.21	8.73	8.73	100.00

Bu konudaki sorumuza, 15 yaşlı (% 14.56) yanıt vermemiş ve 5 yaşlı (% 4.85) ise, yalnız yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu verilere göre, yaşlıların % 80.58'nin (83 kişi), çocukluk ve gençlik sonrası yaşamlarını, üye sayısı en az iki olan bir aile ortamında geçirdikleri anlaşılmaktadır. Söz konusu dönemde, bu yaşlıların 38'i (% 45.78) 2-3 kişi, 27'si (% 32.53) 4-5 kişi, 9'u (% 10.84) 6-7 kişi ve yine 9'u 8-10 kişiden oluşan ailelere sahip olmuşlardır.

3. HUZUREVİ YAŞLILARININ 'HUZUREVİ' ÖNCE- SİNDE YAŞAM BİÇİMİ

Huzurevi yaşlılarına ilişkin verilerde de yansıdığı gibi, huzurevinde görüştüğümüz yaşlıların bir kısmı için 'yalnızlık', daha doğrusu, beraber oldukları bir 'aile' den yoksunluk, yaşamlarının görece uzun bir döneminde tecrübe ettikleri bir olgu olmakla birlikte, yaşlıların büyük çoğunluğu için bu olgu, huzurevine gelene ya da ondan bir süre öncesine kadar, yaşanmamıştır.

Ne var ki, bir yandan yaşamın önlenemez gerçeği 'ölüm', diğer yandan, toplumsal değişme ile gelen zorunluklar (örneğin, çekirdek aile tipi, coğrafik hareketlilik, yeni yapıya uygun normatif dizge vb.), huzurevinde kalan yaşlıların, aile ve diğer toplumsal ilişkilerinden (örneğin, akraba ve komşuluk) derece derece soyutlanmalarına neden olmuştur.

Kuşkusuz söz konusu olan 'soyutlanma' ve 'yalnızlaşma', salt huzurevine gelmiş olmaları ile gerçekleşmemektedir. Huzurevindeki varlıkları, açıklamaya çalışılan olgunun, 'endüstri-kent' toplum yapılarında tanınmışlığını gösteren bir ölçütü ve bu yapı tarafından, bir çözüm şekli olarak sunulan biçimidir.

Bu olguya, 'evlilik tecrübesi geçirmiş' huzurevi yaşlılarının, 'eşlerinin ve çocuklarının ne olduğu' ile ilgili sorumuza verdikleri yanıtlar, bir ölçüde açıklık getirebilir.

"Eşinize ne oldu?" şeklindeki sorumuza, 'evlilik tecrübesini yaşamış' huzurevi yaşlılarının % 63.33'ü (57 kişi) 'vefat etti', % 20.00'si (18 kişi) 'boşandık' % 8.89'u (8 kişi) 'ayrı yaşıyoruz' ve % 6.67'si (6 kişi) ise 'beni terk etti', yanıtlarını vermiştir (Tablo.13).

Tablo.13 Huzurevi Yaşlılarının Eşlerine Ne Oldu

Cinsiyet	Yanıtsız	Evlenmedi	Boşanmış	Ayrı Yaş.	Terketmiş	Vefat Et.	Toplam
Kadın	S	1	3	3	1	2	38
	%	.97	2.91	2.91	.97	1.94	27.18
	>	2.63	7.89	7.89	2.63	5.26	73.68
		100.00	23.08	16.67	12.50	33.33	49.12
Erkek	S	--	10	15	7	4	65
	%		9.71	14.56	6.80	3.88	28.15
	>		15.38	23.08	10.77	6.15	44.61
			76.92	83.33	87.50	66.67	50.88
Toplam	S	1	13	18	8	6	103
	%	.97	12.62	17.47	7.77	5.82	55.34

Bu duruma göre, 'evlenmiş' huzurevi sakinlerinin tümü için, aile kurumu içinde eşleri ile birlikteliğin (çeşitli nedenlerle) sona ermiş olması ve en azından bu açıdan yalnızlaşma, paylaşılan ortak noktalardan önemli bir tanesidir.

Huzurevi yaşlıları için, huzurevi öncesindeki yaşamlarında ortaya çıkan 'yalnızlaşma' gerçeğini, bazılarının 'çocuk sahibi olmak' durumu da büyük ölçüde önleyememektedir. Gerçekten de araştırma verileri, çocuğu olan yaşlıların 'yalnızlaşması' olgusunda, çocuklarının İzmir'de veya İzmir dışında yaşamalarının (çocuğu Almanya'da çalışan bir yaşlı dışında) etkili olmadıklarını göstermektedir. Görüşmelerin yapıldığı dönemde, çocuğu olan 59 yaşlıdan % 33.90'nının (20 kişi) çocukları İzmir dışında yaşamaktaydı. Buna karşılık, tüm yaşamlarında bir dönem olsun, çocuklarının yanında yaşayabilen huzurevi yaşlılarının sayısı sadece 26'dır (Çocuk sahibi olan 59 yaşlının % 44.07'si).

Bu yaşlılardan biri hariç yirmi beşi, çocukları ile aynı çatı altındaki beraberliklerine (çeşitli nedenlerle) son vererek, huzurevine gelmişlerdir (Tablo. 14).

Tablo.14 Huzurevi Sakinlerinin Çocuklarının Yanından Ayrılış Nedenleri

Cinsiyet	Çocuğu Yok & Birlikte Kalmamış	Yük Olmamak İçin	Ev Kalabalıklı	Çocuklar İstemedi	Damat İstemedi	Gelin İstemedi	Yabancı Ülkede Kalmadı	Toplam
Kadın	S	30	2	2	1	--	3	38
	%	29.13	1.94	1.94	.97	--	2.91	36.89
	>	78.94	5.26	5.26	2.63		7.89	100.00
		38.96	33.33	100.00	12.50		37.50	
Erkek	S	47	4	--	7	1	5	65
	%	45.63	3.88	--	6.80	.97	4.85	63.11
	>	72.31	6.15		10.77	1.54	7.69	100.00
		61.04	66.67		87.50	100.00	62.50	100.00
Toplam	S	77	6	2	8	1	8	103
	%	74.76	5.82	1.94	7.77	.97	7.77	100.00

Çocukları olduğu halde, huzurevine gelmeden önce, çocuklarının yanında hiç yaşamamış otuz üç yaşlıdan sadece altısı, bunun nedeni olarak, 'kendilerinin istemediklerini' belirtmiştir. İlgili sorumuzu, bu yaşlılardan ikisi (% 6.06) 'çocuklarının başka yere gittikleri', üçü (% 9.09) 'damat veya gelinlerinin istemedikleri' yirmi ikisi ise (% 66.67) doğrudan doğruya 'kendi çocukları tarafından istenmedikleri' şeklinde yanıtlamışlardır (Tablo. 15).

Tablo.15 Huzurevi Sakinlerinin Çocuklarının Yanında Kalmama Nedenleri

Cinsiyet	Diğerleri	Çocukların Yanında Kalmama Nedenleri				Toplam	
		Kendi İsteğimle	Çocuklar Gitti	Gelin-Damat İstemedi	Geçinemedi.Çocuklar istemedi		
Kadın	S	24	--	1	2	11	38
	%	23.30		.97	1.94	10.68	36.89
	>	63.15		2.63	5.26	28.95	100.00
		34.29		50.00	66.67	50.00	
Erkek	S	46	6	1	1	11	65
	%	44.66	5.83	.97	.97	10.68	63.11
	>	70.77	9.23	1.54	1.54	15.38	100.00
		65.71	100.00	50.00	33.33	50.00	
Toplam	S	70	6	2	3	22	103
	%	67.96	5.83	1.94	2.91	21.36	100.00

Huzurevi öncesindeki yaşamlarında, bir süre çocuklarının yanında kalmış yaşlıların (26 kişi) % 96.15'i (25 kişi), bu beraberlikten

ayrılışa farklı nedenler göstermiş olmalarına karşın, tüm nedenlerin temelinde, yaşlıların, çocuklarının yanında rahat olmadıkları veya onların varlığının rahatsızlık yarattığı gerçeği yatmaktadır. İlgili tablolarda görüleceği gibi, aynı durum, çocukları ile beraberliği, çocuklarının evinde yaşamamış otuz üç yaşlı için de söz konusudur.

Dolayısıyla, huzurevi sakinlerinin tümü için, bu tür ‘yalnızlaşma’ ve bir kısmı için buna ek olarak, derecesi değişen ölçüde ‘istenmemişlik’, huzurevi yaşamı öncesinden başlayan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Huzurevine gelmeden hemen önce, ‘kiminle kaldıkları’ na ilişkin sorumuza, tüm yaşlıların % 63.11’i (65 kişi), farklı nitelikteki mekanlarda (kendi evi, kira, otel, pansiyon vb.) yalnız yaşadıkları, şeklinde yanıt vermişlerdir (Tablo 16).

Tablo.16 Huzurevi Sakinleri Huzurevine Gelmeden Önce Kiminle Kalıyorlardı

Cinsiyet	Kirada Otel&Pan. Yalnız	Kendi Evinde Yalnız	Eşi Öldü Yalnız Kaldı	Oğlunun Kızının Yanında	Akraba Yanında	Tanıdık Komşu Yanında	Başka Huzurevi	Toplam	
Kadın	S	8	4	7	10	6	2	1	38
	%	7.77	3.88	6.80	9.71	5.82	1.94	.97	36.89
	>	21.05	10.53	18.42	26.32	15.79	5.26	2.63	100.00
		21.62	33.33	43.75	40.00	66.67	66.67	100.00	
Erkek	S	29	8	9	15	3	1	--	65
	%	28.16	7.77	8.74	14.56	2.91	.97		63.11
	>	44.61	12.31	13.85	23.08	4.62	1.54		100.00
		28.38	66.67	56.25	60.00	33.33	33.33		
Toplam	S	37	12	16	25	9	3	1	103
	%	35.92	11.65	15.53	24.27	8.74	2.91	.97	100.00

Bu grubu, büyüklük sırasına göre, ‘oğul veya kızının yanında’ (% 24.27 = 25 kişi), ‘akrabaların yanında’ (% 8.74 = 9 kişi), ‘tanıdık veya komşularının yanında’ (% 2.91 = 3 kişi) kalan yaşlı grupları izlemektedir. Yaşlılardan birisi ise, bir başka huzurevinden gelmiştir.

Geleneksel toplum norm ve değerleri çerçevesinde, kent yaşlılarının, toplumsal değişme sürecine koşut gittikçe artan ‘yalnızlığı’ ve ‘istenmezliğini’, “neden huzurevine geldiniz”? şeklindeki sorumuza verdikleri yanıtlarda da görmek mümkündür.

Buna göre, ‘yalnızlık’, ‘yoksulluk’ ve ‘bakım ihtiyacı’ gibi nedenlerle huzurevine gelen yaşlıların oranı % 59.22’dir (61 kişi). Çocuklarından ya da eşlerinden kurtulmak veya çocuklarını rahatsız etmemek istemiyle, kendilerinin geldiğini belirten yaşlıların oranı ise, % 15.53’dür (16 kişi). Huzurevine geliş nedeni olarak, çocuklarının ya da gelin veya damatlarının, kendilerini istemediğini gösteren yaşlılar, tüm yaşlıların % 14.56’sını (15 kişi) oluşturmaktadır. Öteki yaşlıların bir kısmı kardeşleri (% 3.91 = 3 kişi), diğer bir kısmı ise, akraba veya tanıdıkları (% 3.88 = 4 kişi) tarafından istenmediklerinden, huzurevine geldiklerini belirtmişlerdir.

Yukarıda sunulan araştırma verilerinin de açıkça sergilediği gibi, en son tahlilde aynı etmene (toplumsal değişme) dayanan, ancak, kişisel boyutta bir ölçüde farklılaşan nedenler sonucu, huzurevi, görüştüğümüz yaşlıların yaşamına ‘zorunluluk’ olarak girmiş bir kurum niteliğindedir.

Ne var ki sosyolojik açıdan ilgi çeken nokta, yaşamlarının belirli bir evresinde karşılıklarına çıkan bu zorunluğa, yaşlıların büyük çoğunluğunun hazırlıksız yakalanmasıdır. Gerçekten de, yaşlılık evresinde kendi yaşamlarına biçim veren ve kendilerine mekan olan bu kuruma, sahip oldukları ‘norm ve değer dizgesi’nde hazırlıklı olmak bir yana, kuruma ilişkin yeterli bilgiye bile sahip değildiler. Nitekim, bu nokta ile ilgili sorumuza, yaşlıların % 59.22’si (61 kişi), huzurevine girmedi. önce, kurum hakkında hiçbir bilgilerinin olmadığını belirtmişlerdir. Diğer yaşlıların otuz dokuzu (% 37.86) için de durum büyük ölçüde farklı değildir. Çünkü onlar da, daha önce yaşadıkları şartlarda ve ilişkiler çerçevesinde yaşamın mümkün olmadığını hissettikleri veya bunun kendilerine hissettirildiği anı takiben ‘huzurevi’, ile ilgili bilgilenme imkanına sahip olabilmişlerdir. Tablo 17’de sunulan veriler, bu bilgilenmenin derinliğini sorgulayıcı niteliktedir.

Tablo.17 Huzurevi Sakinlerinin, Önceden Huzurevine İlişkin Bilgileri Var Mı?

Cinsiyet	Hayır	Kendim Gelip Baktım	Çocuk. & Kardeş Söyle.	Akraba Söyledi	Arkad. Komşu Söyle.	Rad-TV Gazete Öğren.	Biryerlerden Duydu	Huzurevinde Kalmış	Diğer	Toplam	
Kadın	S	20	3	3	2	6	2	--	2	--	38
	%	19.41	2.91	2.91	1.94	5.82	1.94		1.94		36.89
	>	52.63	7.89	7.89	5.26	15.79	5.26		5.26		100.00
		30.77	50.00	75.00	100.00	42.85	33.33		66.67		
Erkek	S	41	3	1	--	8	4	3	1	4	65
	%	39.80	2.91	.97		7.77	3.88	2.91	.97	3.88	63.11
	>	63.08	4.61	1.54		12.30	6.15	4.61	1.54	6.15	100.00
		67.23	50.00	25.00		57.14	66.67	100.00	33.33	100.00	
Toplam	S	61	6	4	2	14	6	3	3	4	103
	%	59.22	5.82	3.88	1.46	13.59	5.82	2.91	2.91	3.88	100.00

Gerçekten de, başka huzurevinde kaldığını belirten üç yaşlı dışındaki otuz dokuz yaşlının vermiş olduğu çeşitli yanıtların hemen hemen hepsi, yaşlıların huzurevi olgusu, onun nitelikleri ve işlevleri ile ilgili ayrıntılı bilgi sahibi olmaktan çok, kurumun sadece varlığından haberdar olmuş olabileceklerini göstermektedir.

Dolayısıyla, huzurevinde görüşülen yaklaşık bütün yaşlılar için, huzurevinde yaşam, önceden sahip olunan ‘bilgi’ ve ‘kural-değer dizgesi’ açısından, yaşamlarının belirli bir evresinde, büyük ölçüde hazırlıksız olarak girdikleri bir “yaşam biçimi” olmaktadır.

4. YAŞLILARIN HUZUREVİNDEKİ YAŞAM BİÇİMİ

Yaşlılar bir yandan kendi ekonomik güçlerine, diğer yandan huzurevinin olanaklarına bağlı olarak, ‘tek’, ‘çift’ ve ‘altı kişilik’ odalarda kalmaktadır. Görüşülen yaşlıların % 44.66’sı (46 kişi) ‘altı kişilik’, % 26.22’si (27 kişi) ‘tek’ ve % 23.30’u (24 kişi) ise, ‘çift’ kişilik odalarda kalmaktadır. Altı yaşlı, kaldıkları oda ile ilgili sorumuza yanıt vermemiştir. Ayrıca, iki kişilik odalarda kaldığını belirten dört yaşlı, bu odaları kendi eşleri ile paylaştıklarını belirtmiştir(3).

Araştırmamız çerçevesinde görüştüğümüz yaşlılar, huzurevinde kalış süresi açısından önemli bir farklılaşma göstermektedirler. Görüşmelerin yapıldığı zamanda, huzurevindeki yaşamı bir yıldan az olan yaşlı olduğu gibi, beş yıldan daha uzun süredir, yaşamını orada sürdüren yaşlılar da bulunmaktaydı (Tablo 18).

Tablo.18 Huzurevi Sakinlerinin Huzurevinde Kalış Süresine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Yanıtsız	-1 Yıl	1-2 Yıl	3-5 Yıl	6 ve + Yıl	Toplam	
Kadın	S	1	11	11	13	2	38
	%	.97	10.68	10.68	12.62	1.94	36.89
	>	2.63	28.95	28.95	34.21	5.26	100.00
		10.00	50.00	42.31	33.33	33.33	
Erkek	S	9	11	15	26	4	65
	%	8.74	10.68	14.56	25.24	3.88	63.11
	>	12.30	16.92	23.08	40.00	6.15	100.00
		90.00	50.00	57.69	66.67	66.67	
Toplam	S	10	22	26	39	6	103
	%	9.71	21.36	25.24	37.86	5.82	100.00

Tablo 18’de de görüleceği gibi, yaşlıların ‘huzurevinde kalış süresi’ne göre dağılımında en büyük grubu (% 37.86 = 39 kişi), 3-5 yıl kalanlar oluşturmaktadır. Bu grubu sırasıyla, 1-2 yıl kalanlar (% 25.24 = 26 kişi), -1 yıl kalanlar (% 21.36 = 22 kişi) ve +5 yıl kalanlar (% 5.82 = 6 kişi) izlemektedir.

Kaldıkları odaları başkaları (eşler hariç) ile paylaşan toplam altmış altı yaşlının % 46.97’si (31 kişi), oda arkadaşlarından ‘çok memnun’ olduklarını belirtirken, % 19.70’i (13 kişi), oda arkadaşları ile ilişkilerini, ‘fena değil’ şeklinde nitelemiştir. Kaldığı odayı paylaştığı diğer insanlardan ‘hoşnut olmayan’ yaşlıların oranı % 24.24’dür (16 kişi).

Şu ana kadar sunulan tüm verilerde de yansıdığı gibi, huzurevinin yaşanan bir mekan olarak, yaşlılar için, alıştıkları kalıplar çerçevesindeki dışsallığı çok açıktır. Bu dışsallığa karşın, burada özellikle vurgulanması gereken önemli bir nokta vardır. Şöyle ki, huzurevinin, yaşam için gerekli (eşya olarak) tüm ihtiyaçları belirli

ölçüde temin etmesine rağmen, yaşlıların büyük çoğunluğu, imkanları ölçüsünde, kendilerine ait eşyalarla, kaldıkları mekanı 'evleştirmek' çabasında gözükmüşlerdir. Nitekim, ilgili sorumuza sadece 18 yaşlı, odalarında, 'giysi' ve günlük kullanımda zorunlu diğer eşyaların dışında, kendilerine ait hiçbir şeyin bulunmadığı, şeklinde yanıt vermiştir. Tüm yaşlıların % 82.52'si (85 kişi) ise, sahip oldukları 'dayanıklı tüketim malı' niteliğindeki eşyalarla, odalarını, kendilerine göre yaşanılır hale getirmek istediklerini belirtmiştir. Yaşlıların, odalarını süslemek için kullandıkları bu eşyalar, 'yemek takımı'ndan, koltuk ve halılara ve diğer, televizyon, buzdolabı, radyo ve teyp gibi çeşitli elektrikli eşyalara kadar uzanmaktadır (4).

Huzurevinde yaşlılar, günlük yaşamlarını kendileri düzenlemesi açısından, özgürdür. Ancak, yaşlılığın getirdiği sınırlamalar yanında, kurum olarak huzurevinin, toplumun işlevsel bütünlüğünden görece soyutlanmışlığı da, yaşlıların günlük yaşamına etki yapmaktadır. Şöyle ki, 'normal bir günü nasıl geçirdikleri'ne ilişkin sorumuza, yaşlıların % 76.70'i (79 kişi), günlerini, huzurevi sınırları içinde geçirdikleri şeklinde yanıt vermiştir(Tablo 19).

Tablo.19 Huzurevi Sakinleri Günlerini Nasıl Geçirir

Cinsiyet	Odadaki Oturur	Oda Ziyareti İbadet	Salonda Sohbet	Arkad. Oyun-Dolaş.	Dost& Akraba Ziyar.	Bahçe-Çevre Dolaş.	Alış& Veriş. Dolaş.	Okumak Yazmak İş yap.	Diğer	Toplam
Kadın	S 8	6	11	--	2	2	1	3	5	38
	% 7.77	5.82	10.68		1.94	1.94	.97	2.91	4.85	36.89
	> 21.05	15.79	28.95		5.26	5.26	2.63	7.89	13.15	100.00
Erkek	S 10	2	10	12	2	12	8	3	6	65
	% 9.71	1.94	9.71	11.65	1.94	11.65	7.77	2.91	5.82	63.11
	> 15.38	3.08	15.38	18.46	3.08	18.46	12.31	4.61	9.23	100.00
Toplam	S 18	8	21	12	4	14	9	6	11	103
	% 17.48	7.77	20.39	11.65	3.88	13.59	8.74	5.82	10.68	100.00

Yaşlıların % 17.48'i (18 kişi), günlerini, genellikle, odalarında diğer insanlardan görece soyutlanmış bir şekilde geçirirken, kırk bir yaşlı (% 39.80), oda ziyaretleri veya huzurevi salonunda yapılan

sohbetler ve oynanan oyunlar yolu ile arkadaşlıklar kurmakta ve toplumsal ilişkilerini sürdürmeye çalışmaktadır. Huzurevinde kurulan arkadaşlıklarda, kadınların, erkeklere göre, daha sosyal olduğunu veriler göstermektedir. Ancak erkeklerin de, huzurevi dışı ile ilişkilerini sürdürmek açısından, kadınlara göre daha dışa dönük oldukları anlaşılmaktadır.

Ne var ki, 'arkadaşlık' konusu ile ilgili sorularımıza verilen yanıtlar, bir ölçüde çelişkili gözükmektedir. Gerçekten de, yaşlıların % 68.93'ü (71 kişi), huzurevinde, sevdikleri bir veya daha fazla arkadaşlarının bulunduğunu ve onlarla sohbet ettiklerini, yardımlaştıklarını, oyun oynadıklarını ve dışarı çıkıp dolaştıklarını belirtirken, 'burada sorunlarınızı, dertlerinizi kiminle paylaşırsınız?' şeklindeki sorumuza, yaşlıların sadece % 33.00'ü (34 kişi), huzurevindeki arkadaşlarına atıfda bulunarak yanıt vermiştir (Tablo 20 ve 21).

Tablo.20 Huzurevi Sakinlerinin Huzurevinde Samimi Arkadaşları Var Mı?

Cinsiyet	Evet	Hayır							Diğer	Toplam	
		Hayır Neden-siz	Kötü Davra-nışlar	Kimse-yi Tanı-yamıy.	Bunlar Dedi-koducu	Kimse İle An-laşamı	Hepsi Has. Deli	Konuş-mak istemiy.			
Kadın	S	24	3	--	2	3	--	1	2	3	38
	%	23.30	2.91		1.94	2.91		.97	1.94	2.91	36.89
	>	63.16	7.89		5.26	7.89		2.63	5.26	7.89	100.00
		33.80	50.00		66.67	33.33		33.33	100.00	60.00	
Erkek	S	47	3	2	1	6	2	2	--	2	65
	%	45.63	2.91	1.94	.97	5.82	1.94	1.94		1.94	63.11
	>	72.31	4.61	3.08	1.54	9.23	3.08	3.08		3.08	100.00
		66.20	50.00	100.00	33.33	66.67	100.00	66.67		40.00	
Toplam	S	71	6	2	3	9	2	3	2	5	103
%	68.93	5.82	1.94	2.91	8.74	1.94	2.91	1.94	4.85	100.00	

Tablo.21 Huzurevi Sakinleri Sorunlarını-Dertlerini Kiminle Paylaşır?

Cinsiyet	Hiç Kimse	Burada Arkad. Dostla.	İdare Hemşi-re.	Ziyar. Evlat Akraba	Der-dim Olmaz	Yardı-m Eden Yok	Derti İçime Atarım	Kimse-ye gü-venmiy-se	Eşim Herke-se	Top-lam
S Kadın	4	14	4	--	2	3	5	5	1	38
%	3.88	13.59	3.88		1.94	2.91	4.85	4.85	.97	36.89
>	10.52	36.84	10.52		5.26	7.89	13.16	13.16	2.63	100.00
	26.67	41.18	21.05		40.00	75.00	55.56	50.00	33.33	
S Erkek	11	20	15	4	3	1	4	5	2	65
%	10.68	19.42	14.56	3.88	2.91	.97	3.88	4.85	2.91	63.11
>	16.92	30.77	23.08	6.15	4.61	1.54	6.15	7.69	3.08	100.00
	73.33	58.82	78.95	100.00	60.00	25.00	44.44	50.00	66.67	
S Toplam%	15	34	19	4	5	4	9	10	3	103
	14.56	33.01	18.45	3.88	4.85	3.88	8.74	9.71	2.91	100.00

Tablo 20'de de izlenebileceği gibi, huzurevinde samimi arkadaşları olduğunu belirten yaşlılar arasında, 'cinsiyet' temelinde küçük bir farklılaşma gözlenmektedir. Nitekim, kadınların % 63.16'sı (24 kişi), huzurevinde 'samimi arkadaşı' bulunduğunu belirtirken, bu oran erkek yaşlılarda % 72.31'e (47 kişi) çıkmaktadır. Halbuki, 'huzurevindeki sosyal ilişkiler' ile ilgili sorumuza verilen yanıtlarda, (Tablo 19). kadınların daha 'sosyal' oldukları görülmekteydi. 19 ve 20. tablo verilerinde yansıyan bu çelişki, tablo 21 verilerinde tersine dönmektedir. Gerçekten de, sorun ve dertlerini huzurevindeki arkadaşları ile paylaşan, onların yardımına başvuran yaşlılar arasında, kadınların oranı erkeklere göre daha fazladır.

İlgili üç tablonun içerdiği veriler bütünüyle, huzurevi sakinleri için, orada kurulan 'arkadaşlığın', aynen yaşanan mekan olarak 'huzurevinin' kendisinde olduğu gibi, zorunluğun beraberliği olarak algulandığı izlenimini vermektedir. Diğer bir deyişle, kesin bir ölçüt olmamakla birlikte, veriler arasındaki bu farklılaşma, yaşlıların kullandığı şekliyle 'sevilen arkadaş' kavramının, huzurevi şartlarının dayattığı bir yüzeyselliği taşıdığı anlamına da gelebilir.

Huzurevi dışındaki 'aile-akraba-tanıdık çevresi' ile ilişkilerinin, hemen hemen tek biçimi olan karşılıklı ziyaret etkinliği de, yaşlılar için, günlük yaşamlarını biçimleyecek denli sıklıkla

gerçekleşen bir olgu değildir. Bu, hiç kuşkusuz, yaşlıların yakınları tarafından ziyaret edilmediği veya onların, yakınlarına konuk olarak gitmediği anlamına gelmemektedir. Nitekim, yaşlıların % 72.81'i (75 kişi), yakınları tarafından ziyaret edildiklerini belirtmiştir.

Tablo.22 Huzurevi Sakinlerinin Ziyaretçilerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Ziyaretçisi yok	Çocukları Ayda bir	Kardeş Torun Akraba Ayda 1	Arkadaş Komşu Ayda 1	Çocukları 2-3 Ayda 1	Kardeş Akraba 2-3 Ayda 1	Arkad. Komşu 2-3 Ayda 1	Çocukları 4+ Ayda 1	Kardeş Akraba 4+ Ayda 1	Diğer	
Kadın	S	5	4	4	5	--	4	4	4	2	6
	%	4.85	3.88	3.88	4.85		3.88	3.88	3.88	2.91	5.83
	>	13.16 17.86	10.53 40.00	10.53 36.36	13.16 62.50		10.53 80.00	10.53 66.67	10.53 57.14	5.26 25.00	15.79 40.00
Erkek	S	23	6	7	3	5	1	2	3	6	9
	%	22.33	5.83	6.80	2.91	4.85	.97	1.94	2.91	5.83	8.74
	>	35.38 82.14	9.23 60.00	10.77 63.64	4.61 37.50	7.69 100.00	1.54 20.00	3.08 33.33	4.61 42.86	9.23 75.00	13.85 60.00
Toplam	S	28	10	11	8	5	5	6	7	8	15
%	27.18	9.71	10.68	7.77	4.85	4.85	5.82	6.80	7.77	14.56	

Tablo 22'de de izlenebileceği gibi, en sık ziyaretçisi olan yaşlılar için bile bu ziyaretler, ancak ayda bir olmaktadır.

Yaşlıların çocuklarını, akrabalarını ve dostlarını ziyaretleri ise, görüşülen yaşlıların sadece % 51.46'sı (53 kişi) için söz konusudur. Ayrıca bu ziyaretler de, çok daha uzun aralıklarla gerçekleşmektedir. Bu olguya, yaşlıların, 'huzurevi dışına çıkıp çıkmadıkları' ile ilgili sorumuza verdikleri yanıtlar daha açıklık getirici niteliktedir. Nitekim sorumuza, yaşlıların % 26.21'i (27 kişi), çeşitli nedenlere dayalı olarak çıkmadıkları şeklinde yanıt verirken, % 37.86'sı (39 kişi) 'bazen', % 22.33'ü (22 kişi) 'sık sık' ve % 13.59'u ise 'her zaman', huzurevi dışına çıktıklarını belirtmişlerdir.

Ne var ki, 'nereye' ve 'kime' gittiklerini sorduğumuzda, yaşlıların sadece % 3.88'i (4 kişi) 'çocuklarıma' ve 9.71'i (10 kişi) ise 'akrabalarıma' yanıtını vermiştir. Burada unutulmaması gereken nokta, yaşlıların % 37.86'sınının (39 kişi) çocukları, o dönemde İzmir'de yaşamaktaydılar.

Günümüz toplumlarında etkili olan ve yaygın olarak izlenen 'radyo' ve 'televizyon', huzurevinde kalan yaşlıların yaşamlarında da, görece ağırlıklı bir öneme sahiptir. Her iki 'kitle iletişim aracı' da, yaşlıların büyük çoğunluğu tarafından izlenmektedir. Bu konuya ilişkin sorularımıza verilen yanıtlara göre, yaşlıların % 69.90'ı (72 kişi) ya kendi odalarında veya oturma salonunda, hergün televizyon izlemekte ve bu yaşlıların en kalabalık grubu da (% 30.09 = 31 kişi), programlar arasında bir ayırım yapmadan (o dönemde televizyon kanalı sadece iki adetti) tüm yayını sonuna dek seyretmektedir.

Radyo, yaşlılar arasında, televizyondan çok daha fazla izlenen bir kitle iletişim aracıdır. Nitekim, yaşlıların % 79.61'i (82 kişi) değişik radyo programlarını hergün dinlediklerini belirtmiştir.

Büyük çoğunluğu ile alıştıkları faaliyetlerden önemli ölçüde soyutlanmış bir yaşam biçimini huzurevinde sürdürmek zorunda kalan yaşlılar için, 'radyo' ve 'televizyon'un, 'zaman geçirtici' işlevi olduğu kadar, huzurevi dışındaki dünyadan bir 'ses getirici' işlevi de vardır. Diğer bir deyişle, huzurevi yaşlıları için 'radyo' ve 'televizyon' izlemek, huzurevi dışındaki dünya ile kurdukları tek yönlü bir ilişki biçimidir.

Bu ilişki biçiminin önemi, yaşlılarda 'okuma alışkanlığı' ile ilgili veriler incelendiğinde daha açıklık kazanabilir. Herşeyden önce, 'okuma bilmeyen' veya 'okumayan' yaşlıların oranı % 47.57'dir (49 kişi). Yaşlıların % 14.56'sı (15 kişi) ise, sürekli okuma alışkanlığına sahip değildir.

'Okuma'yı, günlük oluşumlardan bilgilenme aracı olarak kullanan, yani günlük gazeteleri sistemli şekilde takip edenlerin oranı % 37.86'dır (39 kişi). Bu yaşlılardan çoğunluğu (22 kişi), salt gazetelerle yetinirken, diğer bölümü gazeteler yanında kitap, dergi vb. yayınlarla, okuma faaliyetlerini sürdürmektedir.

Görece sınırlı bu faaliyet türleri dışında, huzurevinde kalan bazı yaşlıların günlük yaşamlarını biçimleyebilecek diğer bir etkinlik de, yaşlıların huzurevi işlerine yardımcı olmalarıdır. Ne var ki, bu tür

bir faaliyeti çok az sayıda yaşlı gerçekleştirmektedir. Kendi odalarını temizlemek (5 kişi) dışında, mutfakta, bahçede ve diğer işlerde çalışan yaşlı sayısı onu (9.71) geçmemektedir. Halbuki, ilgili sorumuza verdikleri yanıtlarda, yaşlıların % 43.69'u (45 kişi), uygun bir organizasyon ile, huzurevinin çeşitli işlerinde çalışabileceklerini belirtmişlerdir (Tablo 23).

İlgili tabloda da görüleceği gibi, böylesi bir faaliyete girişmek istemeyen yaşlıların en kalabalık grubunu, sağlığının iyi olmadığını belirten yaşlılar (% 32.04 = 33 kişi) oluşturmaktadır.

Tablo.23 Huzurevi Sakinleri Huzurevi İşlerinde Çalışmak İster Mi?

Cinsiyet	Ya- nıt- sız	Evet					Hayır				Toplam	
		Temiz- lik Mutf.	Ona- rım Elişi Bahçe	Diğer- lerine Yardı.	Hafif Uy- gun İşler	Diğer	Yaşlı ve Has- tayım	Görev- liler Var	Perso- nelle anlaş- mak zor	Diğer		
Kadın	S	2	8	2	2	2	3	13	3	--	3	38
	%	1.94	7.77	1.94	1.94	1.94	2.91	12.62	2.91		2.91	36.89
	> 	5.26 40.00	21.05 72.73	5.26 22.22	5.26 25.00	5.26 25.00	7.89 33.33	34.21 39.39	7.89 50.00		7.89 37.50	100.00
Erkek	S	3	3	7	6	6	6	20	3	6	5	65
	%	2.91	2.91	6.80	5.83	5.83	5.83	19.42	2.91	5.83	4.85	63.11
	> 	4.61 60.00	4.61 27.27	10.77 77.78	9.23 75.00	9.23 75.00	9.23 66.67	30.77 60.61	4.61 50.00	9.23 100.00	7.69 62.50	100.00
Toplam	S	5	11	9	8	8	9	33	6	6	8	103
%	4.85	10.68	8.74	7.77	7.77	8.74	32.04	5.83	5.83	7.77	100.00	

Gerçekten de 'sağlıksızlık', yaşlıların % 40.78'i (42 kişi) için şiddeti değişen derecelerde sorun teşkil etmektedir. Sağlık durumları ile ilgili sorumuza, yaşlıların % 58.25'i (60 kişi) 'iyi' veya 'fena değil' şeklinde yanıt vermişler, sorumuza yanıt vermemiş olan biri hariç diğerleri ise, çeşitli hastalıklardan şikayetçi olduklarını belirtmişlerdir. Bu hastalıkları yaygınlık derecesine göre şöyle sıralayabiliriz: a) ağrılı, hareket zorluğu veren (çoğunlukla romatizmal) hastalıklar % 13.59 (14 kişi), b) solunum yolları hastalıkları % 12.62 (13 kişi), c) genel rahatsızlıklar % 7.77 (8 kişi), d) göz-kulak hastalıkları % 3.88 (4 kişi), e) diğer hastalıklar % 2.91 (3 kişi).

Sağlığından şikayetçi olan yaşlıların ancak % 33.33'ü (14 kişi), çeşitli şekillerde (özel, resmi veya sigorta) bakım gördüklerini belirtmişlerdir.

5. HUZUREVİ SAKINLERİNİN HUZUREVİNİ DEĞERLENDİRME BİÇİMİ

Çeşitli yönleri ile huzurevindeki yaşamlarını betimlemeye çalıştığımız yaşlılar, huzurevini doğal olarak, çelişkili etmenler altında değerlendirmektedirler. Şöyle ki, yaşlılar için 'huzurevi', her şeyden önce, farklı ve değişik derecede etkili olan nedenlerle geldikleri bir yerdir. Bu açıdan, daha önceki yaşam koşulları düşünülerek yapılan bir değerlendirmede, 'huzurevi' olumlu olarak nitelenmekte, ancak, yaşlıların özlemleri, istemleri ile kuruma bakıldığında ise, 'huzurevi olumsuzlaşmaktadır. Olgularla ilgili çeşitli sorularımıza verdikleri yanıtlarda, bu zıtlığı görmek mümkündür.

"Size göre huzurevi nasıl bir yer?" şeklinde düzenlenen sorumuzu, yaşlıların % 3.88'i (4 kişi) yanıtsız bırakırken, % 34.95'i (36 kişi) çeşitli nedenlere dayanarak 'olumsuz bir yer' olarak nitelemişlerdir. Esasında huzurevini olumlu olarak niteleyen yaşlıların yanıtlarında bile, 'zorunluluğun olumluluğu' anlamını çıkartmak mümkündür (Tablo 24).

Tablo.24 Huzurevi Sakinlerine Göre Huzurevi Nasıl Bir Yer?

Cinsiyet	Yanıtsız	Rahatsız Yalnızlık Kurultuş	Kim-sesiz-ler İçin İyi Bir Yer	Fakir-lerin Barındığı Yer	İsten-meyen-lerin Barınacağı	Akra-bası Olan-lar için İyi Yer	Hapis-hane, Hasta-ne, Huzur-suz Evi	İmka-nın Olsa Kal-mam, Berbat	Son Durak Ölümlü Bek-leme Durağı	Diğer	Toplam
Kadın	S 2 % 1.94 > 5.26 50.00	22 21.36 57.89 40.00	1 .97 2.63 12.50	-- -- -- --	1 .97 2.63 33.33	1 .97 2.63 100.00	2 1.94 5.26 33.33	6 5.83 15.79 66.67	2 1.94 5.26 50.00	1 .97 2.63 11.11	38 36.89 100.00
Erkek	S 2 % 1.94 > 3.08 50.00	33 32.04 50.77 60.00	7 6.80 10.77 87.50	4 3.88 6.15 100.00	2 1.94 3.08 66.67	-- -- -- --	4 3.88 6.15 33.33	3 2.91 4.61 33.33	2 1.94 3.08 50.00	8 7.77 12.31 88.89	65 63.11 100.00
Toplam	S 4 % 3.88	55 53.40	8 7.77	4 3.88	3 2.91	1 .97	6 66.67	9 8.74	4 3.88	9 8.74	103 100.00

Gerçekten de, ilgili tablodan da izlenebileceği gibi, huzurevine ‘olumsuz’ tavrı içinde olan yaşlılar ile, diğer olumlu tavrı yansıtan yaşlıların yanıtları arasındaki fark, büyük ölçüde, bir derece farklılaşması niteliğindedir. Tüm yanıtlarda bir ‘seçenek’ (alternatif) yokluğu veya olası seçenekler karşısında, ‘huzurevi’ nin iyi olduğu izlenimini çıkarmak mümkün gözükmemektedir. Bu son nokta özellikle, “Burası olmasaydı, kimle ve nerede yaşardınız?” şeklinde yönelttiğimiz soruya verilen yanıtlarda açıkça yansımaktadır. (Tablo.25)

Nitekim, farklı şekillerde ifade edilmekle birlikte, yaşlıların %23.3’nün (24 kişi) yanıtlarında, alternatif bir yaşam olanağının yokluğu çok keskin bir biçimde ifade edilirken, diğer yanıtlarda, mümkün olabilecek yaşam biçimlerinin zorlukları zımnen vurgulanmaktadır.

Tablo.25 Huzurevi Olmasaydı Yaşlılar Kim İle Ve Nerede Yaşardı?

Cinsiyet	Ya-nıt-sız	Çocuk-larının Yanın-da	Akraba Yanın-da	Yal-nız Evin-de	So-kakda Kalır-dı	Bilmi-yorum Kötü Olurdu	Kira Veya Otelde Kalırdı	Yaşa-ya-maz-dı	Eşi İle Evin-de	Diğer	Toplam	
Kadın	S --	6	10	8	5	1	1	2	1	1	38	
	%	5.82	9.71	7.77	4.85	.97	.97	1.94	.97	.97	36.89	
	>	15.79	26.32	21.05	13.16	2.63	2.63	5.26	2.63	2.63	100.00	
		54.55	71.43	26.67	62.50	8.33	6.25	50.00	50.00	33.33		
Erkek	S 3	5	4	22	3	11	15	2	1	2	65	
	%	2.91	4.85	3.88	21.36	2.91	10.68	14.56	1.94	.97	1.94	63.11
	>	4.61	7.69	6.15	33.85	4.61	15.38	23.08	3.08	1.54	3.08	100.00
		100.00	45.45	28.57	73.33	37.50	91.67	93.75	50.00	50.00	66.67	
Toplam	S 3	11	14	30	8	12	16	4	2	3	103	
	%	2.91	10.68	13.59	29.13	7.77	11.65	15.53	3.88	1.94	2.91	100.00

Yaşlıların ‘huzurevi’ne ilişkin değerlendirmelerinde söz konusu olan anlaşılabilir zıtlık ve çelişkiler, diğer sorunlarımıza verdikleri yanıtlarda da görülmektedir. Örneğin, “Sevdiğiniz kişilerin, burada sizinle beraber olmasını ister misiniz?” şeklinde sorduğumuz soruya, yaşlıların % 56.31’i (58 kişi) ‘evet’, % 38.83’ü (40 kişi) ‘hayır’ yanıtını verirken, % 4.85’i (5 kişi) ‘yanıtsız’ bırakmıştır.

Ancak, bu soruya ‘evet’ şeklinde yanıt verenlerin açıklamaları, oldukça ilginçtir (Tablo 26).

Tablo.26 Yaşlılar Huzurevinde Neden Sevdikleri İle Beraber Olmak İstiyor?

Cinsiyet	Yanıt Yok	Hayır	E v e t N e d e n				Diğer	Toplam
			Ailemle Eşimle Beraber Olmak	Yalnızım Arkadaşım Sevdiğimle Olmak	Burası İyi. Zor Durumdaki Dostumla	Biriyle Oturum Dertleşirim		
S Kadın	2	13	2	10	7	4	--	38
%	1.94	12.62	1.94	9.71	5.77	3.88		36.89
>	5.26	34.21	5.26	26.31	18.42	10.53		100.00
	40.00	32.50	50.00	55.56	31.82	44.44		
S Erkek	3	27	2	8	15	5	5	65
%	2.91	26.21	1.94	7.77	14.56	4.85	4.85	63.11
>	4.61	41.54	3.08	12.30	23.08	7.69	7.69	100.00
	60.00	67.50	50.00	44.44	68.18	55.56	100.00	
S Toplam%	5	40	4	18	22	9	5	103
	4.85	38.83	3.88	17.47	21.36	8.74	4.85	100.00

Buna göre, 'sevdiği kişilerle huzurevinde beraber olmak istemi duyan' huzurevi yaşlılarının (58 kişi) % 53.45'i (31 kişi), bu istemlerini, huzurevinin çekiciliği ile değil, fakat kendi yalnızlıklarına bir 'çare' olarak açıklamaktadır.

Aynı gruptaki yaşlıların % 37.93'ü (22 kişi) ise, 'sevdikleri ile huzurevinde beraber olmak' şeklindeki istemlerini, dışarıda onların, daha kötü koşullarda yaşıyor olabilecekleri olasılığına dayandırmakta ve dolayısıyla, 'huzurevinde yaşamı', onlar için bir çare olarak düşünmektedir.

Diğer taraftan, aynı sorumuza 'hayır' yanıtını veren kırk yaşlının, farklı biçimde ifade ettikleri açıklamalarında, huzurevinde yaşamaya ilişkin karşıtlıkları çok daha keskindir (Tablo 27).

Tablo.27 Yaşlılar Sevdikleri İle Huzurevinde Neden Beraber Olmak İstemiyor

Cinsiyet	Yanıt-sız	Sevdik-lerini İstiyor	Hayır Neden			Diğer	Toplam
			Hiç Kimsenin Burada Yaşamasını İstemem. Burası İyi Değil	Evin Hali Başka, Burası Ev Gibi Olamaz	Muhtaç ve Zorunlu olmadan, Hiç Kimse Gelmesin		
S	2	23	3	6	3	1	38
Kadın %	1.94	22.33	2.91	5.82	2.91	.97	36.89
>	5.26	60.53	7.89	15.79	7.89	2.63	100.00
İ	40.00	39.66	18.75	66.67	60.00	10.00	
S	3	35	13	3	2	9	65
Erkek %	2.91	33.98	12.62	2.91	1.94	8.74	63.11
>	4.61	53.85	20.00	4.61	3.08	13.85	100.00
İ	60.00	60.34	81.25	33.33	40.00	90.00	
S	5	58	16	9	5	10	103
Toplam%	4.85	56.31	15.53	8.74	4.85	9.71	100.00

Gerçekten de, 'ev yaşamı ile karşılaştırmalı değerlendirme' içinde, 'huzurevi yaşamını, sevdikleri için istemeyen dokuz yaşlının dışında kalan otuz bir yaşlı, sevdiklerinin huzurevinde yaşama olasılığına karşı kesin, tavır koymuştur.

O halde, huzurevi yaşlılarının gönlünde yatan, özlem ve istem duydukları yaşam, 'kim' ile ve 'nerede'ki yaşam biçimidir? Bu nokta ile ilgili sorumuza yanıt vermeyen beş kişinin dışındaki yaşlıların % 81.63'ü (80 kişi), huzurevindeki yaşamlarından farklı bir yaşam biçimine özlemlerini belirtmiştir (Tablo 28).

İlgili tabloda da izlenebileceği gibi, yaşlıların yanıtlarında 'ev' ve 'aile'ye ilişkin özlemlerin ağırlıklı yerleri vardır. Nitekim, huzurevi yaşlılarının % 47.57'si (49 kişi), kendi evlerinde eşleri ve çocukları ile birlikte yaşamak istemi içinde olduklarını açıkça ifade etmektedir. Diğer ilginç bir nokta ise, 'evlenip, ev kurmak' istemini belirten on üç yaşlıdan % 92.31'nin (12 kişi), 'erkek' olmasıdır.

Tablo.28 Huzurevi Sakinleri Olanakları Olsa 'Kim' İle Ve 'Nerede' Yaşarlar

Cinsiyet	Ya- nıt- sız	Kimsem Yok, Burada Kalırım	Evlenip Ev Kur- mak İsterdim	Kendi Evimde Yaşamak İsterdim	Eşim ve Çocuk- larımın Yanında Olmak	Akraba- larımın Yanında Olmak	Dostla- rımın Birlikte Olmak	Diğer	Toplam
S	2	7	1	7	14	4	2	1	38
Kadın %	1.94	6.80	.97	6.80	13.59	3.88	1.94	.97	36.89
>	5.26	18.42	2.63	18.42	36.84	10.53	5.26	2.63	100.00
	40.00	38.89	7.69	33.33	50.00	50.00	40.00	20.00	
S	3	11	12	14	14	4	3	4	65
Erkek %	2.91	10.68	11.65	13.59	13.59	3.88	2.91	3.88	63.11
>	4.61	16.92	18.46	21.54	21.54	6.15	4.61	6.15	100.00
	60.00	61.11	92.31	66.67	50.00	50.00	60.00	80.00	
S	5	18	13	21	28	8	5	5	103
Toplam %	4.85	17.48	12.62	20.39	27.18	7.77	4.85	4.85	100.00

Genellikle seçeneksizlik veya varolan imkanlar içinde en iyisi (ehvenişer) olması nedeniyle huzurevinde kaldıkları izlenimini veren yaşlıların, kuşkusuz ki, huzurevinin daha 'iyi' olabilmesi için, kendilerine göre düşünceleri vardır. Nitekim, "Yetkili olsaydınız burada neler yapardınız"? şeklinde formüle ettiğimiz bir soruya, yaşlıların bu tür düşüncelerini yansıtan çeşitli yanıtlar verilmiştir (Tablo 29). İlgili tabloda da görüleceği gibi, bu soruya ilişkin yanıtlar daha çok, 'sevgi' ve 'yardımlaşma'ya dayanan insan ilişkilerine özlem üzerinde yoğunlaşmaktadır. Gerçekten de bu özlem, yaşlıların % 37.86'nın (39 kişi), çeşitli şekillerde ifade ettikleri yanıtlarında açıkça görülmektedir. Tablo 29'da da izlenebileceği gibi, özellikle bu grup içinde bazı yaşlıların, aynı zamanda 'personeli eğitmek' gereğini de, bu arada belirtmeleri ilginçtir. Diğer yaşlıların yanıtları ise, 'disiplin' konusundan, 'çevre düzenlemesi'ne ve sunulan 'hizmet'lere kadar değişen bir çeşitlilik göstermektedir.

Görüşülen yaşlılardan, kendilerini huzurevinde sıkın üç olguyu belirtmeleri istendiğinde, 64 yaşlının önde gelen şikayetlerinin,

Tablo.29 Huzurevi Sakinleri Yetkili Olsaydı Huzurevinde Neler Yaparlardı

Cinsiyet	Yanıt-sız	Hiç-bir-şey	İyilik Yardım	Sevgi Mutlu-luk ve Huzur Getirmek	WC ve Banyo Dü-zeltir Ka-dın Erkek Ayırmak	Temiz-lik ve Gıda Kontrolü	Hasta ve Fakire Yardım Etmek	Bahçe Çevre Düze-ni	Disip-lin Sağ-la-mak	Diğer	Toplam
Ka-dın	S 5 % 4.85	3 2.91	10 9.71	--	5 4.85	1 .97	4 3.88	--	5 4.85	5 4.85	38 36.89
	> 13.16	7.89	26.31		13.16	2.63	10.52		13.2	13.2	100.00
	45.45	27.27	35.71		100.00	11.11	57.14		41.7	41.7	
Er-kek	S 6 % 5.82	8 7.77	18 17.47	4 3.88	--	8 7.77	3 2.91	4 3.88	7 6.77	7 6.77	65 63.11
	> 9.23	12.30	27.69	6.15		12.30	4.61	6.15	10.3	10.3	100.00
	54.55	72.73	64.29	100.00		88.89	42.86	100.00	58.3	58.3	
Top-lam	S 11 % 10.68	11 10.68	28 27.18	4 3.88	5 4.85	9 8.74	7 6.80	4 3.88	12 11.6	12 11.6	103 100.00

bir kez daha, ya 'huzurevi görevlileri' ya da 'diğer sakinlerle olan ilişkiler' ve 'yalnızlık' konularında odaklandığı ortaya çıkmaktadır (Tablo 30).

Tablo.30 Huzurevi Sakinlerini Huzurevinde En Çok Sıkan Üç Şey

Belirtme Sırası	Yanıt-sız	Hiçbir Şey	Görevlinin Aksiliği	Yemek Kötü	Sakin-ler	WC- vs Pis	Yal-nızlık	Hırsız-lık	Diğer	Toplam
I. Sıra	S 5 % 4.85	28 27.18	11 10.67	4 3.88	23 22.33	6 5.82	18 17.47	--	8 7.76	103
II. Sıra	S 71 % 68.93	--	7 6.79	3 2.91	5 4.85	4 3.88	2 1.94	5 4.85	6 5.82	103
III. Sıra	S 90 % 87.38	--	4 3.88	1 0.97	4 3.88	1 0.97	--	2 1.94	1 0.97	103
Toplam	S -- %	28 27.18	22 1.36	8 7.77	32 31.08	11 10.68	20 19.42	7 6.80	15 14.56	--

Diğer yandan, huzurevinde çok beğendikleri şeylerle ilgili benzer bir sorumuza verilen yanıtlar ise, yaşlıların beğendikleri şeylerin, huzurevinin maddi ortamı veya sunulan hizmetler üzerinde toplandığını göstermektedir (Tablo 31).

Tablo.31 Huzurevi Sakinlerinin Huzurevinde Çok Beğendiği Üç Şey

Belirtme Sırası	Yanıt-sız	Hiçbir Şey	Her-şey	Bakım Sağlı	Temiz-lik	Yemek-ler	Arka-daşlar	Özgür-lük	Barı-nak	Diğer	Toplam
I. Sıra	S 10 % 9.70	13 12.62	10 9.70	14 13.59	12 11.65	9 8.73	10 9.70	6 5.82	11 10.67	8 7.76	103
II. Sıra	S 66 % 64.07	-	--	5 4.85	3 2.91	12 11.65	5 4.85	2 1.94	4 3.88	6 5.82	103
III. Sıra	S 89 % 86.40	-	--	7 6.79	1 0.97	3 2.91	--	--	2 1.94	1 0.97	103
Toplam	S - %	13 12.62	10 9.70	26 25.24	16 15.53	24 23.30	15 14.56	8 7.77	17 16.50	15 14.56	-

Nitekim, insanın önemli özelliği olan toplumsallığı ve bundan alınan doyuma ilişkin olarak, huzurevi yaşlılarının belirttiği tek beğeni noktası ‘arkadaşlar’ olmakta ve bunu da üç sıra içinde toplam, sadece 15 yaşlı belirtmektedir.

Halbuki, huzurevi öncesinde sevdikleri ve dost bildikleri bir arkadaş çevresi olup olmadığına ilişkin sorumuzu, yaşlıların % 80.58’i (83 kişi) ‘evet’ şeklinde yanıtlamış, sadece % 14.56’sı (15 kişi) arkadaşının hiç olmadığını söylemiştir.

Diğer bir deyişle, yaşlıların büyük çoğunluğu için, ‘arkadaşlık ilişkileri’ nin de var olduğu normal bir toplumsal ilişkiler örgüsü, yaşamın önemli bir parçası olarak yer etmişken, huzurevinde, böylesi bir yaşamdan büyük ölçüde soyutlanmışlık söz konusu olabilmektedir.

6. HUZUREVİ SAKİNLERİNİN TOPLUMA VE YAŞAMA BAKIŞ BİÇİMİ

Sunduğumuz verilerin de açıkça gösterdiği gibi, ‘huzurevi’, araştırma kapsamına giren tüm yaşlılar için, yaşamlarının son evresinde ussal olarak hazırlıksız girdikleri ve yaşamlarını sürdürmek zorunda bırakıldıkları bir ‘kurum’ niteliğindedir. Gerçekten de, ‘huzurevi’, önceki kuşakların yaşamlarında görmedikleri ve ayrıca ‘çocukluk’, ‘gençlik’ ve ‘orta yaşlılık’ dönemlerinde, varlığı, kendilerine aktarılmayan, öğretilmeyen bir kurum olarak yaşlıların karşısına çıkmıştır. Bu ‘beklenmeyen’ ve ‘bilinmeyen’ yaşam şekline

hazırlıksız girmenin, kuşkusuz ki, yaşlıların düşünce ve duyguları üzerinde, derecesi kişiden kişiye değişebilecek olumsuz etkide bulunması beklenebilir.

Nitekim, huzurevindeki yaşamları ile bağıntılı 11 sorumuza verdikleri yanıtları puanlayarak saptadığımız 'mutluluk derecesi' ve bu temelde geliştirdiğimiz 'mutluluk sıkalası', huzurevi yaşlılarının genel olarak mutsuzluğunu açık bir biçimde göstermektedir. Ancak daha sonra ayrıntılı bir biçimde ele alacağımız bu noktadan önce, yaşlıların, zıtlıklar taşıyan düşünce ve ruh yapılarını yansıtan diğer verileri ele almakta yarar görmekteyiz.

Sunacağımız bu veriler, bir yönü ile, insanın, değişik şartlarda, yaşama uyum yapabilme becerisini, her şartta yaşama tutkusunu, diğer yönü ile de, yaşlıların huzurevi öncesindeki yaşam tecrübelerinin, onları, toplumsal değişmeye ilişkin olarak bir ölçüde donanımlı kıldığını göstermektedir.

Diğer bir deyişle, huzurevi öncesi yaşamlarında tecrübe edip, öğrendikleri hızlı 'toplumsal değişme' olgusu, yaşlıların düşünce-sinde, 'yarının bilinmezliği, fakat, bugünden farklı olabilme olasılığını' önemli ölçüde yer ettirmiş gözükmektedir.

İşte, uslarında bu olasılığın bilincinde olan yaşlılar, daha önce bir kurum olarak huzurevini düşünmemiş, ona hazırlanmamış olmalarına rağmen, içine girdikleri yeni huzurevi şartlarında, yaşam ile yeni bağlar kurma çabasına girebilmektedirler.

Dolayısıyla bu temelde, huzurevi yaşlılarının düşünce ve yönelimleri, diğer insan gruplarından büyük ölçüde bir farklılaşma göstermiyebilmektedir. Örneğin, 'namaz' kılıp kılmadıkları ile ilgili sorumuza, yaşlıların % 48.54'ü (50 kişi) 'hayır' yanıtını vermiştir. Halbuki, bir yandan yaşları, diğer yanda da yalnızlaşmaları nedeniyle, 'Tanrı'dan sığınma beklentileri ve dolayısıyla, büyük çoğunlukla ibadete yönelmeleri, güçlü bir olasılık olarak beklenebilirdi* .

* Huzurevi yaşlılarının % 31.06'sı (32 kişi) 'sürekli', % 2.91'i (3 kişi) 'sık-sık' ve % 17.47'si (18 kişi) ise 'bazen' namaz kılmaktadır.

Aynı doğrultuda diğer bir sonuç, huzurevi yaşlılarının 'hayatta önemli olarak niteledikleri üç şey' ile ilgili belirlemelerinde görülmektedir (Tablo 32).

Tablo.32 Huzurevi Sakinlerine Göre Hayatta Önemli Üç Şey

Belirtme Sırası	Yanıtsız	Hiçbir Şey	Para	Sağlık & Yaşam	Sev&Say-gı İyilik	Yuva Aile	Ahret İbadet	Oku. Gezm.	Diğer	Toplam
I. (K)S	8	3	2	5	3	5	5	4	2	103
Sıra %	7.77	2.91	1.94	4.85	2.91	4.85	4.85	3.88	1.94	
(E)S	4	5	4	26	8	7	2	2	8	
%	3.88	4.85	3.88		7.77	6.80	1.94	1.94	7.77	
II. (K)S	8	-	2	4	4	3	1	--	2	103
Sıra %	7.77		1.94	3.88	3.88	2.91	0.97		1.94	
(E)S	41	-	10	6	8	5	-	4	5	
%	39.81		9.71	5.82	7.77	4.85		3.88	4.85	
III. (K)S	8	-	2	1	--	2	-	1	2	103
Sıra %	7.77		1.94	0.97		1.94		0.97	1.94	
(E)S	67	-	1	2	5	2	1	3	6	
%	65.05		0.97	1.94	4.85	1.94	0.97	2.91	5.82	
(K)S	-	3	6	10	7	10	6	5	6	-
%		2.91	5.82	9.71	6.80	9.71	5.82	4.85	5.82	
(E)S	-	5	15	34	21	14	3	9	19	
Toplam%		4.85	14.56	33.01	20.39	13.59	3.88	8.74	18.45	
S	-	8	21	44	28	24	9	14	25	-
Toplam%	-	7.77	20.39	42.72	27.18	23.30	8.74	13.6	24.27	-

İlgili tabloda da izlenebileceği gibi, üç sıralama içinde toplam olarak, yaşlıların en kalabalık grubu (% 42.72 = 44 kişi), yaşamın kendisine ve özellikle de sağlıklı yaşama vurgulama yapmıştır. 'Para' ve 'okumak-çalışmak-gezmek' gibi yaşamın maddi boyutları ile bağıntılı tercih belirtenler ise, toplam olarak 35 kişi (% 33.98)dir.

Kuşkusuz ki, yaşlıların tercihleri arasında 'sevgi-saygı-iyilik-huzur-dürüstlük' ve 'eş-evlilik-aile birlikteliği' gibi manevi yönü ağırlık taşıyan yaşam öğeleri de önemli bir yer tutmaktadır. Nitekim, iki farklı şekilde ifade edilen bu öğe, üç tercih içinde, yaşlıların % 50.48'i (52 kişi) tarafından belirtilmiştir.

Kanımızca, bu verilerle ilgili olarak burada vurgulanması gereken nokta şudur: toplam nüfus içindeki, 'yaş' ve 'konum' açısından farklı, başka kişilere de böylesi bir soru sorulsa, onların

belirtecekleri tercihler de, büyük bir olasılıkla, huzurevi yaşlılarının tercihlerinden farklı bir dağılım göstermiyebilirdi.

Dolayısıyla, yaşlıların önemli bir bölümünün, yaşamlarında tecrübe ettikleri toplumsal değişme temelinde, huzurevi koşullarını rasyonalize ederek, yeni bir 'yaşam gerçekliği' ve buna uygun bir 'normatif dizge' oluşturma ve bunu içselleştirme sürecine girdiklerini ileri sürmek, hatalı olmaz kanısındayız.

Nitekim, 'yaşamları boyunca toplumda bir farklılaşma, değişme gözleyip gözlemedikleri' ile ilgili sorumuza, yaşlıların sadece % 3.88'i (4 kişi) 'hayır' yanıtını verirken, % 78.64'ü (81 kişi) 'evet' demiştir. Yaşlıların % 17.47'si (18 kişi) ise, bu sorumuzu 'cevapsız' bırakmıştır (Tablo 33).

Tablo.33 Huzurevi Sakinlerine Göre Toplumda Değişme Ve Farklılaşma Var Mı?

Cinsiyet	Yanıtsız	Hayır	Evet Olumlu	Evet Olumsuz	Evet Diğer	Toplam	
Kadın	S	13	1	13	9	2	38
	%	12.62	0.97	12.62	8.74	1.94	36.89
	>	34.21	2.63	34.21	23.68	5.26	100.00
		72.72	25.00	32.50	26.47	28.57	--
Erkek	S	5	3	27	25	5	65
	%	4.85	2.91	26.21	24.27	4.85	63.11
	>	7.69	4.61	41.54	38.46	7.69	100.00
		38.88	75.00	67.50	73.53	71.43	--
Toplam	S	18	4	40	34	7	103
%	17.48	3.88	38.83	33.01	6.80	100.00	

Kuşkusuz burada önemli olan nokta, yaşamlarında 'toplumsal değişme'yi çeşitli boyutlarıyla tecrübe etmiş ve bunun bilincinde olan 81 yaşlının, bu değişmeyi nasıl nitelediğidir. Bu yaşlıların % 49.38'i (40 kişi), toplumdaki değişmeleri 'olumlu' olarak nitelemiş ve bunu sırasıyla;

* "Refah, bolluk, ilerleme, eğitim-kültür artışı oldu" (3 kadın + 15 erkek = 18),

* "Daha rahat, daha serbest bir hayat geldi" (6 kadın + 8 erkek = 14),

- * “Huzur, hoşgörü anlayışı arttı” (3 kadın),
 - * “Geri kafalılık, batıl inanç kalktı” (3 erkek),
 - * “İnsanlar arası ilişkiler şimdi daha sağlam, birbirlerini daha iyi tanıyorlar” (1 kadın + 1 erkek = 2),
- sözleriyle ifade etmişlerdir.

Bilincinde oldukları toplumsal değişmeyi ‘olumsuz’ olarak değerlendiren 34 yaşlının, bu değerlendirmeleri de, yoğunluk sırasına göre, aşağıda belirtilen noktalarda odaklanmıştı;

- * “Saygısızlık, terbiyesizlik, samimiyetsizlik arttı” (6 kadın + 6 erkek = 12),
- * “Yardımlaşma, dostluk, bağlılık azaldı” (8 erkek),
- * “Yaşam daha zorlaştı, yeni sorunlar çıktı” (8 erkek),
- * “Dine saygı azaldı” (1 kadın + 1 erkek = 2),
- * “Aile bağları zayıfladı” (2 kadın + 1 erkek = 3).

‘Toplumsal değişme’ olgusundan, gerçekte çok daha büyük bir çoğunluğun haberdar olduğunu, yaşlıların ‘kuşak farklılaşması’ ile ilgili sorumuza verdikleri yanıtlar göstermektedir. Huzurevi yaşlılarından, ‘kendi gençlikleri ile bugünün gençliğini karşılaştırmalarını’ istediğimizde, % 95.15 (98 kişi) gibi büyük bir çoğunluk, iki kuşak arasında önemli farklılaşmanın olduğunu gösteren yanıtlar vermiştir (Tablo 34).

Tablo.34 Huzurevi Sakinlerine Göre Bugünün Gençliği Farklı Mı?

Cinsiyet	Yanıtsız	Fark Yok	Fark Var			Toplam	
			Fark Olumlu	Fark Olumsuz	Fark Olumlu & Olumsuz		
Kadın	S	3	1	16	13	5	38
	%	2.91	0.97	15.53	12.62	4.85	36.89
	>	7.89	2.63	42.10	34.21	13.16	100.00
		100.00	50.00	40.00	32.50	27.78	--
Erkek	S	--	1	24	27	13	65
	%	--	0.97	23.30	26.21	12.62	63.11
	>	--	1.54	36.92	41.54	20.00	100.00
		--	50.00	60.00	67.50	72.22	--
Toplam	S	3	2	40	40	18	103
	%	2.91	1.94	38.83	38.83	17.48	100.00

İki ayrı dönem gençliği arasında farklılığın varlığını kabul eden yaşlıların % 18.37'si (18 kişi), farklılaşmanın 'olumlu' ve 'olumsuz' yönlerini birlikte vurgularken, diğerleri salt 'olumlu' veya salt 'olumsuz' nitelemelerde eşit sayıda dağılmışlardır. Ancak her iki grup da, iki ayrı uçta yer alan değerlendirmelerini, özellikle kuşaklar arasındaki davranış farklılaşması noktasında odaklamışlardır. Davranış farklılaşması üzerindeki bu yoğunlaşma, bugünün gençliğinin farklılaşmasını 'olumsuz' olarak niteleyen yaşlılar için özellikle geçerlidir.

Çokluk sırasına göre, farklılaşmaya ilişkin olumsuz nitelemeyi yansıtan ifadeler şöyledir;

- * "Şimdiki gençler yaşlıya, ana-babaya saygı göstermiyor" (3 kadın + 14 erkek),
- * "Şimdiki gençlerde saygı, şevkat, terbiye, namus gibi değerler kayboldu" (2 kadın + 5 erkek),
- * "Şimdiki gençlerde dine bağlılık ve saygı yok" (5 erkek),
- * "Şimdiki gençler açık giyiniyor, kızlar sigara içiyor, erkeklerle geziyor. Bizim zamanımız daha kapalıydı" (5 kadın),
- * "Bugünkü gençlerde hayır yok, sorumsuz ve şımarık" (2 kadın + 2 erkek)
- * "Şimdiki gençler evde kalmıyor, anne-babaya bakmıyor" (1 kadın + 1 erkek).

İki kuşak arasındaki farklılaşma ile ilgili olumlu niteleme ise, sırasıyla şu sözlerle ifade edilmiştir;

- * "Şimdiki gençler serbest, girgin ve daha rahat" (5 kadın + 7 erkek),
- * "Şimdiki gençler daha uyanık, akıllı ve çalışkan" (4 kadın + 7 erkek),
- * "Şimdiki gençler daha kültürlü, okuyor ve eğitim görüyorlar" (4 kadın + 4 erkek),
- * "Şimdiki gençler zamanın gerektirdiği gibi davranıyorlar, zaman değişti" (2 kadın + 4 erkek),

* “Şimdiki gençliğin şartları daha iyi, bizim zamanımızda sıkıntı ve yokluk vardı” (1 kadın + 2 erkek).

Yukarıda altını çizmeye çalıştığımız olgu, yani yaşlıların, ‘toplumsal değişme’ye ilişkin daha önce edinilmiş tecrübelerine paralel olarak, yeni bir ‘normatif dizge’ geliştirmesi, kuşkusuz ki tüm boyutları ile henüz tamamlanmış değildir. Diğer bir deyişle, yaşlılar, yaşamın yeni maddi şartlarında gelişen yeni normları ve değerleri henüz, ne tam anlamıyla geliştirmişler ve ne de tam anlamıyla içselleştirmişlerdir. Dolayısıyla huzurevi yaşlıları, sahip oldukları eski norm ve değerler ile yeniler arasındaki çelişkiyi yaşayabilmektedir.

Yukarıda sunulan verilerde bir ölçüde yansıyan bu çelişkiyi, daha önce sözü edilen ‘huzurevi yaşlılarının mutluluk durumu’ ile ilgili verilerde daha açık bir biçimde görmek mümkündür.

7. HUZUREVİ SAKİNLERİNİN ‘MUTLULUK DURUMU’

İçinde yaşadıkları kurum ve özellikle bu kuruma hazırlıksız yakalanmaları ile sonuçta da ortaya çıkan görece ‘soyutlanmışlık’, kuşkusuz ki, huzurevinde kalan yaşlıların, ‘yaşam’dan aldıkları ‘tadı ve duydukları mutluluğu’ da önemli ölçüde etkilemektedir.

Nitekim, görüşmelerimiz sırasında yöneltilen belirli sorulara*

* Huzurevi sakinlerinin mutluluk durumunu saptamak amacı ile sorulan ve verdikleri yanıtlara göre, +1 veya -1 olarak puanlanarak ‘mutluluk sıkalası’nın düzenlendiği bu sorular şunlardır (bakınız Ek.1 ve 2):

- Ek/1 Soru-37; “Şimdi imkanınız olsa, nerede ve kiminle birlikte olmak istersiniz”? (Ek/2 Soru-39)
- Ek/1 Soru-39; “Şu anda imkanınız olsa ne yapmak istersiniz? Neden”? (Ek/2 Soru-41)
- Ek/1 Soru-57; “Burada, sizi en fazla sıkan üç şey nedir”? (Ek/2 Soru-52)
- Ek/1 Soru-58; “Huzurevinin çok beğendiğiniz üç özelliğini belirtir misiniz”? (Ek/2 Soru-53)
- Ek/1 Soru-59; “Peki huzurevinin hiç beğenmediğiniz üç özelliği nedir”? (Ek/2 Soru-43)
- Ek/1 Soru-61; “Burada samimi olduğunuz arkadaşınız varsa, kaç kişi ve onlarla neler yaparsınız”? (Ek/2 Soru-37)
- Ek/1 Soru-62; “Oda arkadaşınızı nasıl buluyorsunuz”? (Ek/2 Soru-57)
- Ek/1 Soru-64; “Bir daha Dünyaya gelseniz ne olmak istersiniz, neden”? (Ek/2 Soru-55)

verdikleri yanıtlara göre düzenlenen 'mutluluk sıkalası', huzurevi sakinlerinin büyük çoğunluğunun mutlu olmadıklarını çok açık bir biçimde göstermektedir.

Tablo.35 Huzurevi Yaşlılarının Mutluluk Durumuna Göre Dağılımı

Cinsiyet	Mutluluk Puan Durumu							Toplam	
	-(11-8)	-(7-4)	-(3-1)	0	+(1-3)	+(4-7)	+(8-11)		
Kadın	S	5	11	10	2	7	3	--	38
	%	4.85	10.68	9.71	1.94	6.80	2.91	--	36.89
	>	13.16	28.95	26.32	5.26	18.42	7.89	--	100.00
	I	71.43	39.29	30.30	22.22	38.89	50.00	--	--
Erkek	S	2	17	23	7	11	3	2	65
	%	1.94	16.50	22.33	6.80	10.68	2.91	1.94	63.11
	>	3.08	26.15	35.38	10.77	16.92	4.61	3.08	100.00
	I	28.57	60.71	69.70	77.78	61.11	50.00	100.00	--
Toplam	S	7	28	33	9	18	6	2	103
	%	6.80	27.18	32.04	8.74	17.48	5.82	1.94	100.00

Tablo 35'de de izlenebileceği gibi, mutsuzluğun uç noktaları olan -(11-8) ve -(7-4) kategorilerinde kadınların, erkeklere göre daha fazla yoğunlaştığı görülmektedir. Buna karşılık erkekler, -(3-1) ve (0) gruplarında, kadınlara göre daha fazla yoğunlaşmaktadır.

Mutluluk derecesinin artı hale dönüştüğü +1 ve +11 arası gruplarda ise, kadınlar, erkekler karşısında tekrar yoğunlaşmakta ve en üst dereceleri içeren +(8-11) grubunda sadece iki erkek huzurevi sakini yer almaktadır.

Ancak bu tabloda yansıyan önemli nokta, huzurevi yaşlılarının % 66.02'-inin (68 kişi) derecesi değişen bir mutsuzluk içinde olmalarıdır. Bu oran, kadınlar için % 68.42'ye (26 kişi)

-Ek/1 soru-66; "Siz yetkili olsaydınız, huzurevlerinde neler yapardınız? Neden?"

-Ek/1 Soru-70; "Size göre huzurevleri nasıl bir yer?" (Ek/2 Soru-36)

-Ek/1 Soru-71; "Son surumuz, eğer imkanınız olsa, sevdiğinizden birinin burada, huzurevinde yaşamasını ister miydiniz?" (Ek/2 Soru-34)

Köy ve huzurevi yaşlılarının 'mutluluk durumlarının' karşılaştırılmasına imkan verebilmesi için, iki görüşme sorusundan puanlanan sorular, içerik itibarıyla aynı ya da olabildiğince yakın sorular olarak çiftleştirilmiştir. İlgili sorulara köy ve huzurevi yaşlılarının yanıtlarına verilen puanlar en sonda toplanarak (artı 1 ve eksi 1 ler birbirini götürmek üzere), her yaşlı için eksi veya artı bir değere varılmıştır.

çıkmakta, erkekler için ise, %64.61'e (42 kişi) inmektedir. Kadın ve erkekler arasında görülen bu küçük ölçekli farklılaşma, kadınların görece duyarlılığı ile açıklanabilir, kanısındayız.

Yine de 'mutsuzlaşma', huzurevi sakinlerinin tümü için çok açık bir biçimde gözlenmektedir. Bu durum, özellikle, köy yaşlılarının 'mutluluk durumu' ile karşılaştırıldığında daha net bir görünüm kazanmaktadır (Tablo 36).

Tablo.36 Köy Yaşlılarının 'Mutluluk Durumuna' Göre Dağılımı

Cinsiyet	Mutluluk Puan Durumu							Toplam	
	-(11-8)	-(7-4)	-(3-1)	0	+(1-3)	+(4-7)	+(8-11)		
Kadın	S	-	--	4	5	21	19	3	52
	%			4.12	5.15	21.65	19.58	3.09	53.61
	>			7.69	9.61	40.38	36.54	5.77	100.00
				36.36	55.56	58.33	61.29	33.33	
Erkek	S	-	1	7	4	15	12	6	45
	%		1.03	7.22	4.12	15.46	12.37	6.18	46.39
	>		2.22	15.45	8.89	33.33	26.67	13.33	100.00
			100.00	63.64	44.44	41.67	38.71	66.67	
Toplam	S	-	1	11	9	36	31	9	97
	%		1.03	11.34	9.28	37.11	31.96	9.28	100.00

Gerçekten de, görüşülen toplam 97 köy yaşlısının (% 53.61 = 52 kişi kadın, % 46.39 = 45 kişi erkek) sadece % 12.37'si (12 kişi) eksi mutluluk kategorilerinde yer alırken, % 78.35'i (76 kişi) artı 1 ile 9 arasında değişen derecelerde dağılmaktadır. Burada özellikle dikkat çeken nokta, +(8-11) grubu hariç, artı mutluluk gruplarında 'köy kadın yaşlıları'nın, erkeklere göre daha fazla yoğunlaşmasıdır.

Huzurevi yaşlılarının içinde buldukları 'mutluluk grubu'na göre farklılaşmalarını etkileyen etmenler olarak, dört değişken düşünülmüş ve bunlarla mutluluk grupları arasında bağlantı aranmıştır. Bu değişkenler sırası ile şunlardır:

1. Bölge olarak doğum yeri,
2. İl/ilçe ve köy olarak doğum yeri
3. Eğitim durumu,
4. Çocuk sahipliği.

Tablo 37’de de görüleceği gibi, huzurevi sakinlerinin ‘doğum bölgeleri’ ile ‘mutluluk durumları’ arasında kurulan bağıntıda ortaya çıkan veriler gerçekten ilginçtir.

Tablo.37 Huzurevi Sakinlerinin ‘Mutluluk Durumu’ İle ‘Doğum Bölgesi’ Bağıntısı

Cinsiyet	Mutluluk Puan Durumu							Toplam	
	-(11-8)	-(7-4)	-(3-1)	0	+(1-3)	+(4-7)	+(8-11)		
İzmir	S	2	3	1	1	3	-	-	10
	%	1.94	2.91	0.97	0.97	2.91			9.71
	>	20.00	30.00	10.00	10.00	30.00			100.00
		28.57	10.71	3.03	11.11	16.67			--
Batı Anadolu	S	2	5	9	1	5	3	-	25
	%	1.94	4.85	8.74	0.97	4.85	2.91		24.27
	>	8.00	20.00	36.00	4.00	20.00	12.00		100.00
		28.57	17.86	27.27	11.11	27.78	50.00		--
Marmara	S	--	6	4	1	1	2	-	14
	%		5.82	3.88	0.97	0.97	1.94		
	>		42.86	28.57	7.14	7.14	14.28		
			21.43	12.12	11.11	5.55	33.33		
İç Anadolu	S	--	3	3	1	5	1	1	14
	%		2.91	2.91	0.97	4.85	0.97	0.97	13.59
	>		21.43	21.43	7.14	35.71	7.14	7.14	100.00
			10.71	9.09	11.11	27.78	16.67		
Akdeniz Karadeniz	S	1	-	3	-	-	-	-	4
	%	0.97		2.91					3.88
	>	25.00		75.00					100.00
		14.29		9.09					
Doğu & G.D. Anadolu	S	--	-	3	1	2	-	1	7
	%			2.91	0.97	1.94		0.97	6.80
	>			42.86	14.29	28.57		14.29	100.00
				9.09	11.11	11.11		50.00	
Yurt Dışı	S	2	11	10	4	2	-	-	29
	%	1.94	10.68	9.71	3.88	1.94			28.15
	>	6.90	37.93	34.48	13.79	6.90			100.00
		28.57	39.29	30.30	44.44	11.11			
Toplam	S	7	28	33	9	18	6	2	103
	%	6.80	27.18	32.04	8.74	17.47	5.82	1.94	100.00

Bölgeleri, gelişmişlik temelinde, (İzmir-Batı Anadolu-Marmara) ve (İç Anadolu-Akdeniz-Karadeniz-Doğu ve Güney Doğu

Anadolu) olmak üzere iki gruba ayırarak, verileri incelediğimizde, bu farklılaşma daha netleşmektedir.

Nitekim, +(1-3) ve daha yüksek 'mutluluk grupları'nda, gelişmiş bölgeler doğumlu huzurevi yaşlılarının % 28.57'si (14 kişi) yer alırken, bu oran görece geri bölge doğumlularda % 40.00'a (10 kişi) çıkmaktadır.

Bunun tam tersi bir dağılım, -(1-3) ve daha yüksek 'mutsuzluk grupları'nda söz konusudur. Gerçekten de, gelişmiş bölge kökenli yaşlıların % 65.31'i (32 kişi) -(1-11) arası gruplarda bulunmakta, buna karşılık, görece geri bölge kökenli yaşlıların % 52.00'si (13 kişi), bu gruplara girmektedir.

Doğum yeri olarak 'coğrafi köken'in, daha doğrusu köken bölgesinin gelişmişlik derecesinin, huzurevi yaşlılarının 'mutluluk durumu' üzerinde etkili olan faktörlerden birisi olabileceğine ilişkin izlenimi, doğum yerinin 'il merkezi', 'ilçe' ve 'köy' olmasına göre kurulan bağlantılarla ilgili veriler de pekiştirmektedir (Tablo 38).

Tablo.38 Huzurevi Sakinlerinin 'Mutluluk Durumu' İle 'Doğum Yeri' Bağlantısı

Doğum Yeri İl/İlçe/Köy	Mutluluk Puan Durumu							Toplam	
	-(11-8)	-(7-4)	-(3-1)	0	+(1-3)	+(4-7)	+(8-11)		
İl Merkezi	S	5	16	16	2	4	2	2	47 45.63
	%	4.85	15.53	15.53	1.94	3.88	1.94	1.94	
	>	10.64	34.04	34.04	4.25	8.51	4.25	4.25	
		71.43	57.14	48.48	22.22	22.22	33.33	100.00	
İlçe	S	2	8	14	6	9	4	--	43 41.75 100.00
	%	1.94	7.77	13.59	5.83	8.74	3.88	--	
	>	4.65	18.60	32.56	13.95	20.93	9.30	--	
		28.57	28.57	42.42	66.67	50.00	66.67	--	
Köy	S	--	4	3	1	5	--	--	13 12.62 100.00
	%	--	3.88	2.91	0.97	4.85	--	--	
	>	--	30.77	23.08	7.69	38.46	--	--	
		--	14.29	9.09	11.11	27.78	--	--	
Toplam	S	7	28	33	9	18	6	2	103 100.00
	%	6.80	27.18	32.04	8.74	17.48	5.82	1.94	

Nitekim, +(1-11) arası 'mutluluk grupları'nda yer alan yaşlıların, kendi grupları içindeki oranları, 'il merkezi doğumlu'lardan,

'köy doğumlu'lara doğru (İl merkezi doğumlu % 17.02 = 8 kişi, İlçe doğumlu % 30.23 = 13 kişi, köy doğumlu % 38.46 = 5 kişi) yükselirken, bunun tam tersi bir gelişme, **-(1-11) arası mutluluk gruplarında yer alan yaşlılar için söz konusu olmaktadır.** Gerçekten de, 'il merkezi doğumlu' yaşlıların % 78.72'si (37 kişi) **-(1-11) gruplarında bulunmakta ve bu oran, 'ilçe doğumlu'lar için % 55.81'e (24 kişi), 'köy doğumlu'lar için ise, % 53.85'e (7 kişi) düşmektedir.**

Bu sonuçların yönlendirmesi ile araştırdığımız, yaşlıların 'mutluluk durumu' ile kendi babalarının 'ekonomik durumu' arasındaki bağıntıda da, yukarıdaki değerlendirmeleri bir ölçüde destekleyecek veriler elde edilmiştir (Tablo 39).

Buna göre, babalarının 'ekonomik durumu' iyi olmayan huzurevi yaşlılarının % 30.00'u (9 kişi) **+(1-11) mutluluk gruplarında yer alırken, babalarının 'ekonomik durumu'nu 'iyi' veya 'zengin' olarak niteleyen yaşlıların ancak % 23.53'ü (12 kişi) bu gruplarda bulunmaktadır.**

Tümü ile bu verilerden, çocukluğu yoksulluk içinde geçmiş veya görece geri kalmış bölge kökenli huzurevi yaşlılarının, huzurevi koşullarında 'mutlu' olmaya daha fazla eğilim içinde olduğu sonucunu çıkarmak mümkündür.

Tablo.39 Huzurevi Sakinlerinin Mutluluk Durumu İle Baba Ekonomik Durumu Bağı.

Kendi Baba. Ekon.Durumu	Mutluluk Puan Durumu							Toplam	
	-(11-8)	-(7-4)	-(3-1)	0	+(1-3)	+(4-7)	+(8-11)		
S	2	7	10	2	5	3	1	30	
%	1.94	6.80	9.71	1.94	4.85	2.91	0.97	29.13	
Fakirdi	>	6.67	23.33	33.33	6.67	16.67	10.00	3.33	100.00
I	28.57	25.00	30.30	22.22	27.28	50.00	50.00		
S	--	7	6	4	4	1	--	22	
%		6.80	5.82	3.88	3.88	0.97		21.36	
Geçinirdi	>	31.82	27.27	18.18	18.18	4.55		100.00	
I		25.00	18.18	44.44	22.22	16.67			
S	5	14	17	3	9	2	--	51	
%	4.85	13.59	16.50	2.91	8.74	1.94		49.51	
Zengin	>	9.80	27.45	33.33	5.88	17.65	3.92	100.00	
I	71.43	50.00	51.52	33.33	50.00	33.33			
S	7	28	33	9	18	6	2	103	
%	6.80	27.18	32.04	8.74	17.48	5.82	1.94	100.00	

Buna karşılık, doğum yeri itibariyle görece gelişmiş bölge kökenli olan veya çocukluğunu görece iyi koşullarda geçiren yaşlıların ise, bu süreçlerde sahiplenmiş olabilecekleri yüksek yaşam beklentileri nedeniyle, huzurevinde daha mutsuz olduklarını iddia etmek hatalı olmaz kanısındayız. Bu çıkarımı, çoğunluğu ile Balkan ülkeleri doğumlu olan, 'yurt dışı' kategorisindeki yaşlıların 'mutluluk grupları'na göre dağılımı da desteklemektedir.

Tablo.40 Huzurevi Sakinlerinin Mutluluk Durumu İle Kendi Meslek/İş Bağıntısı

Meslek/ İş	Mutluluk Puan Durumu							Toplam
	-(11-8)	-(7-4)	-(3-1)	0	+(1-3)	+(4-7)	+(8-11)	
S % Cevapsız > 	-- 0.97 100.00 3.57	1 0.97 100.00 3.57	-- 0.97 100.00 3.57	-- 0.97 100.00 3.57	-- 0.97 100.00 3.57	-- 0.97 100.00 3.57	-- 0.97 100.00 3.57	1 0.97 100.00 3.57
S % Çiftçi Rençber Çoban > 	-- 1.94 50.00 7.14	2 1.94 50.00 7.14	-- 1.94 50.00 7.14	-- 1.94 50.00 7.14	2 1.94 50.00 7.14	-- 1.94 50.00 7.14	-- 1.94 50.00 7.14	4 3.88 100.00 7.14
S % İşçi > 	1 0.97 4.54 14.29	4 3.88 18.18 14.26	12 11.65 54.55 36.36	3 2.91 13.64 33.33	2 1.94 9.09 11.11	-- 1.94 9.09 11.11	-- 1.94 9.09 11.11	22 21.36 100.00 11.11
S % Memur & Amir > 	1 0.97 4.54 14.29	5 4.85 22.73 17.86	9 8.74 40.91 27.27	1 0.97 4.54 11.11	3 2.91 13.64 16.67	2 1.94 9.09 33.33	1 0.97 4.54 50.00	22 21.36 100.00 11.11
S % Serbest Meslek. Tüccar & Sanayi. > 	-- 1.94 50.00 7.14	2 1.94 50.00 7.14	1 0.97 25.00 3.03	1 0.97 25.00 11.11	-- 1.94 25.00 11.11	-- 1.94 25.00 11.11	-- 1.94 25.00 11.11	4 3.88 100.00 7.14
S % Esnaf & Zanat. > 	2 1.94 6.90 28.57	9 8.74 31.03 32.14	7 6.80 24.14 21.21	3 2.91 10.34 33.33	5 4.85 17.24 27.78	2 1.94 6.90 33.33	1 0.97 4.54 50.00	29 28.16 100.00 11.11
S % Evhanımı > 	3 2.91 14.29 42.86	5 4.85 23.81 17.86	4 3.88 19.05 12.12	1 0.97 4.76 11.11	6 5.82 28.57 33.33	2 1.94 9.52 33.33	-- 1.94 9.52 33.33	21 20.39 100.00 11.11
S % Toplam > 	7 6.80	28 27.18	33 32.04	9 8.74	18 17.48	6 5.82	2 1.94	103 100.00

Çocukluk sonrası yaşam sürecinin önemli bir faktörü olan kende 'iş/meslek' değişkeni ile kurulan bağıntıda, yukarıda sunulan verileri, hem destekleyen ve hem de karşı olan sonuçlar alınmıştır (Tablo 40).

Şöyle ki, 'evhanımı' kategorisinde olan yaşlıların % 38.09'u (8 kişi) +(1-11) mutluluk gruplarında, işlerini 'serbest-tüccar-sanayici' olarak belirten yaşlıların ise % 75.00'i (3 kişi), -(1-11) mutsuzluk gruplarında yer alarak, yukarıda yapmış olduğumuz çıkarımı doğrulayan bir dağılım sergilemişlerdir.

Ancak buna karşıt olarak, 'işçi', 'memur-amir' ve 'esnaf-zanatkar' gruplarında bulunan yaşlıların, 'mutluluk grupları'na dağılımları, farklı açılardan, sözünü ettiğimiz çıkarımı doğrulayıcı nitelikte gözükmemektedir.

'Eğitim durumu' ile 'mutluluk durumu' arasında aradığımız ilişkide, daha önce kurmaya çalıştığımız, 'yaşama ilişkin beklenti düzeyinin yüksekliğinin', huzurevi koşullarında kişiyi 'mutsuz' edebileceğine dair çıkarımımızı doğrulayıcı, bazı verileri bulmak olasıdır (Tablo 41).

İlgili tabloda görüleceği gibi, 'okumaz-yazmaz' kategorisinde yer alan toplam 29 yaşlının % 37.93'ü (11 kişi), +(1-11) mutluluk gruplarında bulunmaktadır ki, bu tüm 'eğitim durumları' arasında gerçekleşebilen, en yüksek orandır. Bu oran, 'okur-yazar', 'ilkokul' ve 'orta-okul' eğitim durumları sırasını izleyerek düşmektedir. (Okur-yazarlarda % 26.67 = 4 kişi, ilkokul mezunlarında % 23.08 = 6 kişi, orta okul mezunlarında ise % 10.00 = 1 kişidir).

Ne var ki bu oran, 'meslek orta ve lisesi' (% 16.67 = 1 kişi), 'lise' (% 33.33 = 1 kişi) ve 'yüksek okul' (% 20.00 = 2 kişi) mezunları arasında tekrar yükselmektedir ki, bu verileri de, bu yaşlıların görmüş oldukları öğrenim ve dolayısıyla, yaşamın çeşitli koşulları için görece donanımlı olmaları ile açıklamak olasıdır.

Nitekim, benzer sonuçlar 'iş/meslek' bağıntısı içinde 'memur-amir' kategorisinde yer alan yaşlılar için de söz konusu olmuştur (Tablo 40).

Tablo.41 Huzurevi Sakinlerinin Mutluluk Durumu İle Eğitim Durumu Bağıntısı

Öğrenim Düzeyi	Mutluluk Puan Durumu							Toplam
	-(11-8)	-(7-4)	-(3-1)	0	+(1-3)	+(4-7)	+(8-11)	
S	2	5	7	4	7	3	1	29
Okumaz %	1.94	4.85	6.80	3.88	6.80	2.91	0.97	28.15
Yazmaz >	6.90	17.24	24.14	13.79	24.14	10.34	3.45	100.00
İ	28.57	17.86	21.21	44.44	38.89	50.00	50.00	
S	1	4	5	1	3	1	-	15
Okur %	0.97	3.88	4.85	0.97	2.91	0.97		14.56
Yazar >	6.67	26.27	33.33	6.67	33.33	6.67		100.00
İ	14.29	14.29	15.15	11.11	16.67	16.67		
S	3	4	11	2	5	-	1	26
İlkokul %	2.91	3.88	10.68	1.94	4.85		0.97	25.24
>	11.54	15.38	42.31	7.69	19.23		3.85	100.00
İ	42.86	14.29	33.33	22.22	27.78		50.00	
S	1	5	2	1	1	-	-	10
Orta Okul %	0.97	4.85	1.94	0.97	0.97			9.71
>	10.00	50.00	20.00	10.00	10.00			100.00
İ	14.29	17.86	6.06	11.11	5.56			
S	-	3	2	-	1	-	-	6
Meslek Orta & Lise %		2.91	1.94		0.97			5.82
>		50.00	33.33		16.67			100.00
İ		10.71	6.06		5.56			
S	-	1	1	-	-	1	-	3
Lise %		0.97	0.97			0.97		2.91
>		33.33	33.33			33.33		100.00
İ		3.57	3.03			16.67		
S	-	3	5	-	1	1	-	10
Yüksek %		2.91	4.85		0.97	0.97		9.71
>		30.00	50.00		10.00	10.00		100.00
İ		10.71	15.15		5.56	16.67		
S	-	3	-	1	-	-	-	4
Diğer %		2.91		0.97				3.88
>		75.00		25.00				100.00
İ		10.71		11.11				
S	7	28	33	9	18	6	2	103
Toplam %	6.80	27.18	32.04	8.74	17.48	5.82	1.94	100.00

Değerlendirme kapsamı içine aldığımız en son bağıntı olarak ‘çocuk sahipliği’ ile ‘mutluluk durumu’ ilişkisinde, ‘çocuk sahipliğinin’, yaşlıların, yaşamda mutlu olmalarına az da olsa katkıda bulunan bir etmen olduğu görülmektedir (Tablo 42).

Buna göre, 'çocuğu olmayan' 44 yaşlının % 22.73'ü (10 kişi) +(1-11) mutluluk gruplarında yer alırken, bu oran, 'çocuğu olan' yaşlılar arasında % 27.12'ye (16 kişi) çıkmaktadır.

Tablo.42 Huzurevi Sakinlerinin Mutluluk Durumu İle Çocuk Sahipliği Bağıntısı

		Mutluluk Puan Durumu						Toplam	
		-(11-8)	-(7-4)	-(3-1)	0	+(1-3)	+(4-7)		+(8-11)
Çocuğu Yok	S	4	13	15	2	8	1	1	44
	%	3.88	12.62	14.56	1.94	7.77	0.97	0.97	42.72
	>	9.09	29.55	34.09	4.55	18.18	2.27	2.27	100.00
Çocuğu Var	S	3	15	18	7	10	5	1	59
	%	2.91	14.56	17.47	6.80	9.71	4.85	0.97	57.28
	>	5.08	25.24	30.51	11.86	16.95	8.47	1.95	100.00
Toplam	S	7	28	33	9	18	6	2	103
	%	6.80	27.18	32.04	8.74	17.48	5.82	1.94	100.00

Ne var ki, huzurevi yaşlılarının 'mutluluk durumuna' az da olsa böylesi olumlu etki yaptığı görülen 'çocuk sahipliği', çocukları İzmir'de yaşayan yaşlılar için olumsuzlaşmaktadır. Nitekim, 'çocukları olan ve çocukları İzmir'de yaşayan' toplam 39 yaşlının % 61.4'ü (24 kişi) -(1-11) mutsuzluk gruplarında bulunmakta, buna karşılık % 25.64'ü (10 kişi) +(1-11) gruplarına girmektedir.

Çocuğu İzmir'de bulunmayan yaşlıların +(1-11) gruplarındaki oranı ise % 30.00 (6 kişi) dur.

Bu dağılımın ortaya çıkışında, kuşkusuz, aynı kentte yaşamalarına karşılık, çocuklarından ayrı olmanın getirdiği 'burukluğun' etkisi olabilir.

DİPNOTLAR

- 1) Kadınların üst yaş gruplarında yoğunlaşması, iki neden ile açıklanabilir kanısındayız. Bunlardan birisi, kadınların yaşam süresinin görece uzunluğu, diğeri ise, kadınların 'kendi kendilerine yeterlik'te, erkeklere göre daha donanımlı olmalarıdır.
- 2) Birden fazla evlilik yapmış yaşlıların eşlerine ilişkin veriler, ilk eşlerine aittir.
- 3) Görüşmelerin yapıldığı dönemde, yaşlıların % 91.26'sı (94 kişi) farklı miktarlarda ve değişik kaynaklardan gelen gelire sahiptirler. Bu gelirlerin büyük çoğunluğu (kendilerinin ya da eş veya babalarından kalan) emekli maaşı niteliğindedir (% 68.08 =64 kişi). Dokuz kişi hiçbir gelire sahip olmadıklarını söylerken, diğer on bir kişi, çocuklarından veya akrabalarından yardım aldıklarını belirtmiştir.
- 4) 'Dayanıklı tüketim malı' niteliğindeki bazı eşyaların kullanılmasına bir ölçüde sınır konulmuştur. Huzurevi yetkililerine göre bu sınırlamanın nedenleri, odaların küçüklüğü, huzurevi sakinleri arasında yaşamsal farklılaşmaların önlenmesi ve özellikle de, 'elektrikli eşya' ların sebep olabileceği tehlikelerden yaşlıları korumaktır.